

**Το τραπεζικό σύστημα στην Ελλάδα
και οι προτάσεις της ΟΤΟΕ**
για το ρόλο του και τη συμβολή του στην οικονομική ανάπτυξη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	σελ.5
ΣΥΝΟΨΗ.....	σελ.6
ΕΝΟΤΗΤΑ I:	
ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΟΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΚΛΑΔΟ 2008-2014	
Α. ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ.....	σελ.9
Β. ΟΙ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ - ΒΑΣΙΚΟΙ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	σελ. 11
Γ. Η ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 2008-2014	σελ. 13
Δ. ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΣΕ ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	σελ. 17
ΕΝΟΤΗΤΑ II:	
ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΤΟΕ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΚΛΑΔΟ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	
Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ. 19
Β. Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ Ο ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ. Η ΜΕΓΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΜΗ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ..σελ. 21	
Β.1 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΜΗ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕΝΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΧΡΕΟΥΣ	σελ. 25
Β.2 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΜΗ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕΝΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΧΡΕΟΥΣ	σελ. 26
Β.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΤΟΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΜΗ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ	σελ. 27
Γ. ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΜΗ ΣΥΣΤΗΜΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ. ΔΗ- ΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΙΑΣ ΝΕΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΔΟΜΗΣ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ..σελ. 33	
Γ.1 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	σελ. 35
Γ.2 ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ	σελ. 36
Δ. ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ	σελ. 38
Δ.1 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΤΟΕ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	σελ. 43
ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ή ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	σελ. 47
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελ. 50

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ιούνιος 2015

Τον Νοέμβριο του 2008, η ΟΤΟΕ αντιλαμβανόμενη εγκαίρως το μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον, πραγματοποίησε την πρώτη δημόσια παρέμβασή της για τον **κρίσιμο ρόλο που το τραπεζικό σύστημα καλείται να παίξει στην οικονομία και την οικονομική ανάπτυξη**.

Συνεχίζοντας με συνέπεια τον δημόσιο διάλογο, η ΟΤΟΕ επανήλθε, τον Νοέμβριο του 2012 και τον Μάιο του 2013, με τις προτάσεις της για τον ρόλο και την αναδιάρθρωση του Τραπεζικού Συστήματος στην Ελληνική Οικονομία, λαμβάνοντας υπόψη τα μέχρι τότε δεδομένα, τις ανάγκες της οικονομίας, αλλά και το πλαίσιο της Ε.Ε.

Δύο χρόνια πριν, οι βασικές προτεραιότητες αφορούσαν κυρίως στον επανασχεδιασμό του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος, μέσα από τις αξιολογήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων από την Τράπεζα της Ελλάδος και το πρόγραμμα της ανακεφαλαιοποίησής του. Ο πυρήνας των θέσεων της Ομοσπονδίας μας ήταν πως αυτός ο επανασχεδιασμός θα έπρεπε να γίνει χωρίς εξαιρέσεις και διακρίσεις, με τρόπο που θα αναγνώριζε επίπεδα εξειδίκευσης και δημόσιας συμμετοχής στο πιστωτικό σύστημα και θα ήταν, παράλληλα, αποτελεσματικός:

- για όλους τους Πιστωτικούς Οργανισμούς, που μετά και την απομείωση των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου, έπρεπε να προχωρήσουν σε διευθέτηση των κεφαλαιακών τους αναγκών, με δεδομένες τις παραδοχές των αξιολογήσεων τους και εν μέσω ύφεσης της Ελληνικής Οικονομίας,
- για το σύνολο της Ελληνικής Οικονομίας, που αναδιατασσόταν συνολικά και με σκληρό τρόπο, χωρίς πηγές ρευστότητας και με παράλληλη εφαρμογή των προγραμμάτων προσαρμογής.

Οι βασικές μεταβολές που έχουν πλέον συντελεστεί στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα και στην Ελληνική Οικονομία, θέτουν ωστόσο νέες προκλήσεις και νέους προβληματισμούς, με δεδομένη πλέον και την έγκριση του Ευρ. Συμβουλίου, της Ευρ. Επιτροπής, του Eurogroup και της ΕΚΤ, για την εφαρμογή του οδικού χάρτη για την Τραπεζική Ένωση από το 2014 μέχρι το 2019, ως βασικό συστατικό της Οικονομικής Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης.

Σήμερα και ενώ ο επανασχεδιασμός του ελληνικού πιστωτικού συστήματος έχει σχεδόν ολοκληρωθεί, **είναι πάγια θέση της ΟΤΟΕ ότι, βασικός οικονομικός στόχος για το τραπεζικό σύστημα παραμένει η σταθερή και χωρίς αναταράξεις λειτουργία του, καθώς και η εκπλήρωση του κομβικού του ρόλου, να εξυπηρετεί τους αναπτυξιακούς στόχους για την Ελληνική Οικονομία, μέσα από τη χρηματοδότησή της.**

Με αυτή τη βασική, αταλάντευτη θέση, συνεκτιμώντας τις εξελίξεις σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο στο διάστημα που μεσολάβησε, η ΟΤΟΕ προχωρά σήμερα στην παρουσίαση των τεκμηριωμένων προτάσεών της, για τις νέες προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα, επικαιροποιώντας και επαναπροσδιορίζοντας τη θεματολογία του κοινωνικού διαλόγου για το θέμα.

ΣΥΝΟΨΗ

Στο πλαίσιο του κοινωνικού διαλόγου, η ΟΤΟΕ συνεχίζει και επικαιροποιεί τις προτάσεις της, για το παρόν και το μέλλον του τραπεζικού συστήματος στην Ελλάδα, σε μια ακόμα κρίσιμη περίοδο για την ελληνική οικονομία.

Οι ισχυρές προκλήσεις τις οποίες αντιμετωπίζει το τραπεζικό σύστημα στην Ελλάδα έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στην εκπλήρωση του κομβικού τους ρόλου, να συμβάλλουν στην ανάταξη της οικονομικής δραστηριότητας και στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Η παραγωγική χρηματοδότηση του πραγματικού τομέα της οικονομίας, η εξυπηρέτηση των κοινωνικών αναγκών, η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, η βελτίωση της ευημερίας των πολιτών και της κοινωνικής βιωσιμότητας, που συνδέονται άρρηκτα με την κοινωνικά αποτελεσματική δράση του τραπεζικού συστήματος, θα πρέπει νομοτελειακά να περιμένουν, για όσο καιρό το τραπεζικό σύστημα θα προσπαθεί να προσαρμοστεί στα νέα εποπτικά όρια και στους ενιαίους κανόνες λειτουργίας που θέτει η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση, εν μέσω, μιας, σήμερα, απροσδιόριστης κατεύθυνσης για την στρατηγική του συμβολή στην ελληνική οικονομία.

Το τραπεζικό σύστημα έχει, παράλληλα, να αντιμετωπίσει τις ισχυρές πιέσεις που απορρέουν από την έντονα υφεσιακή και φτωχοποιημένη κατάσταση της ελληνικής οικονομίας, αλλά και τις εγγενείς του ανισορροπίες, ιδίως αυτές που συνδέονται με τα μεγέθη των καταθέσεων και των χορηγήσεων.

Πιο συγκεκριμένα, το τραπεζικό σύστημα στην Ελλάδα σήμερα, εν μέσω ολοκλήρωσης της δεύτερης ανακεφαλαιοποίησης (με πρώτη εκείνη του ν. 3723/2008), ενώ κρίνεται εύρωστο, από το μέγεθος της κεφαλαιακής του επάρκειας, και στο επίπεδο μόχλευσης, αντιμετωπίζει σήμερα ισχυρές προκλήσεις που το καθιστούν αδύναμο να υπηρετήσει τη βασική λειτουργική του ικανότητα, την επαρκή χρηματοδότηση του πραγματικού τομέα της οικονομίας, σε μια περίοδο που η συνεισφορά του κρίνεται απολύτως απαραίτητη για τη εμπέδωση θετικών ρυθμών ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας.

Με τα σημερινά μεγέθη και χρονοδιαγράμματα, η διασφάλιση μιας επωφελούς για το δημόσιο διαδικασίας προσέλκυσης ιδιωτικών κεφαλαίων στον κλάδο, για τη διάθεση των μεριδίων του, είτε σε μια ενδεχόμενη απόκτηση πλήρων δικαιωμάτων ψήφου για το ελληνικό δημόσιο, προϋποθέτει την ανάληψη σημαντικών πρωτοβουλιών από την Κυβέρνηση, για :

- την αποτελεσματικότερη διαχείριση του δημοσίου χρέους, χωρίς να εξαιρείται το τμήμα εκείνο που έχει διατεθεί για την ανακεφαλαιοποίηση του τραπεζικού συστήματος,
- τη διασφάλιση δομικής σταθερότητας του τραπεζικού τομέα,
- την αύξηση της ρευστότητας και τη βελτίωση της ροπής προς αποταμίευση νοικοκυριών και επιχειρήσεων,
- τη διευθέτηση του εγχώριου μη εξυπηρετούμενου ιδιωτικού χρέους, με αναπτυξιακά κριτήρια χωρίς να διαταράσσεται η κοινωνική συνοχή και με όρους κοινωνικής δικαιοσύνης.

Αναλυτικότερα οι σημαντικές προκλήσεις του τραπεζικού συστήματος στην Ελλάδα εντοπίζονται στα εξής πεδία:

- α) στον αυξημένο πιστωτικό κίνδυνο αφενός, και στον υψηλό κίνδυνο ρευστότητας αφετέρου, που εμποδίζουν τις τράπεζες να παίξουν το ρόλο τους,**
- β) στη μεγιστοποίηση του δημοσίου συμφέροντος, από την κοινωνικά αποτελεσματική λειτουργία των ελληνικών τραπεζών, με την επαρκή χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας,**
- γ) στην ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησης των μη συστημικών τραπεζών, με αποτελεσματική και αναπτυξιακή διαχείριση των διαθέσιμων πόρων,**
- δ) στην προσαρμογή του στο εποπτικό πλαίσιο της Τραπεζικής Ένωσης και στην μεγέθυνση του σκιώδους τραπεζικού τομέα έναντι του επίσημου τραπεζικού τομέα.**

Στο πλαίσιο των προτάσεων της ΟΤΟΕ κρίνει ότι είναι αναγκαία μια μεγάλης κλίμακας εξωτερική και εγχώρια χρηματοδότηση (ένα μεγάλο επενδυτικό σοκ + ένα σοκ τόνωσης της εγχώριας ζήτησης) για τη στήριξη της πραγματικής οικονομίας με κοινωνική και αναπτυξιακή προοπτική.

Σημαντική θέση για την αντιμετώπιση των προκλήσεων του τραπεζικού συστήματος κατέχει η διευθέτηση του εγχώριου μη εξυπηρετούμενου ιδιωτικού χρέους, με αναπτυξιακά και κοινωνικά κριτήρια. Στο πλαίσιο αυτό η ΟΤΟΕ καταθέτει στο δημόσιο διάλογο πέντε συγκεκριμένες και στοχευμένες προτάσεις με τρόπο που ενισχύεται η χρηματοπιστωτική σταθερότητα, η κοινωνική συνοχή και δικαιοσύνη:

- α) ποσοτική κατάταξη και αξιολόγηση των κόκκινων δανείων, ανάλογα με τον αριθμό των δανειοληπτών και τη συσχέτισή τους με το ποσό των συνολικών καθυστερήσεων που κατέχουν, για όλες τις κατηγορίες δανείων, με ιδιαίτερη πρόβλεψη για τα μεγάλα επιχειρηματικά και στεγαστικά δάνεια για τα οποία προτείνουμε την με κάθε μέσο άμεση ρευστοποίηση τους, με συγκεκριμένες προϋποθέσεις και κριτήρια
- β) εφαρμογή δυναμικών προϊόντων ρύθμισης των δανείων, ώστε να μετατραπούν σε εξυπηρετούμενα με βάση τη σημερινή οικονομική δυνατότητα των δανειοληπτών,
- γ) Εμπλουτισμός των πράξεων Νομισματικής Πολιτικής της ΕΚΤ με αποδοχή των NPLs ως εγγύηση-κάλυμμα για άντληση ρευστότητας,
- δ) Διερεύνηση δυναμικών λύσεων για την αξιοποίηση των ισχυρών αποθεμάτων ρευστότητας, που κατέχουν τα πιστωτικά ιδρύματα, για την κατηγορία των δανείων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και νοικοκυριών.
- ε) Προστασία της πρώτης κατοικίας, για λόγους κοινωνικής συνοχής και αποτροπής ακραίων φαινομένων στην αγορά ακινήτων

Παράλληλα η δημιουργία μιας νέας αναπτυξιακής αρχιτεκτονικής στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα που θα αξιοποιεί σε νέες βάσεις, το σύνολο των πιστωτικών ιδρυμάτων και θα μεγιστοποιεί το δημόσιο συμφέρον από την επένδυση του ελληνικού δημοσίου στο τραπεζικό σύστημα απαιτούν την λήψη συγκεκριμένων πρωτοβουλιών από την Κυβέρνηση.

Η ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησης των μη συστημικών τραπεζών και η εφαρμογή και δημιουργία μιας νέας αναπτυξιακής δομής του τραπεζικού συστήματος που θα περιλαμβάνει:

α) την ίδρυση μιας δημόσιας τράπεζας επενδύσεων

β) ισχυρές εμπορικές τράπεζες ενταγμένες και προσαρμοσμένες στις αναπτυξιακές ιδιαιτερότητες της ελληνικής οικονομίας

γ) την παράλληλη δραστηριοποίηση ενός νέου τραπεζικού πυλώνα που θα αξιοποιεί τα συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα ως συμπληρωματική και εξειδικευμένη πιστωτική δομή στο τραπεζικό σύστημα.

Και τα δύο παραπάνω σημεία χρειάζεται να ενταχθούν σε μια ευρύτερη αναπτυξιακή συμφωνία παραγωγικού και δομικού μετασχηματισμού της ελληνικής οικονομίας, καθώς και την προσαρμογή των επιχειρηματικών στόχων των τραπεζών σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα με καθαρά κλαδικά και αναπτυξιακά χαρακτηριστικά.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η κεντρικά προωθούμενη μεταρρύθμιση για την πρόληψη και την αντιμετώπιση των κρίσεων του τραπεζικού τομέα από την Τραπεζική Ένωση, δείχνει ότι βρισκόμαστε μπροστά σε ένα νέο μοντέλο λειτουργίας του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος. Ο προωθούμενος σήμερα μετασχηματισμός της ευρωπαϊκής χρηματοπιστωτικής δομής, ενέχει σοβαρούς κινδύνους για την «αποτραπεζοποίηση» της χρηματοδότησης της ελληνικής και της ευρωπαϊκής οικονομίας, και την αντικατάστασή της, από ένα σύστημα χρηματοδότησης των οικονομιών και των επιχειρήσεων, από μεγάλους διεθνείς επενδυτικούς οργανισμούς, μέσω των αγορών κεφαλαίου και χρήματος. (αγορακεντρικό τραπεζικό σύστημα-“shadow banks”)

Η ΟΤΟΕ με τις προτάσεις της, θέτει συγκεκριμένους στόχους και πολιτικές που το τραπεζικό σύστημα στην Ευρώπη και η τραπεζική ένωση χρειάζεται να υλοποιήσει, στην αρχιτεκτονική και στο ρυθμιστικό πλαίσιο των πιστωτικών ιδρυμάτων. Υπό αυτό το πλαίσιο, επιδιώκει τον αναπτυξιακό και περιφερειακό προσανατολισμό της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης, που πρέπει να λειτουργεί για την τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης, μέσα από την διασφάλιση επαρκούς παροχής πιστώσεων στην οικονομία, ιδίως στις ΜΜΕ και στις νεοσύστατες επιχειρήσεις, την ενίσχυση της ανθεκτικότητας του συστήματος απέναντι σε πιθανές χρηματοπιστωτικές κρίσεις, την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στις τράπεζες και την εξάλειψη των κινδύνων για τα δημόσια οικονομικά. Στόχος, η κάλυψη των αναγκών της πραγματικής οικονομίας, των πελατών και των καταναλωτών και η εμπέδωση μιας νέας χρηματοοικονομικής νοοτροπίας, εστιασμένη όχι στην κάλυψη αριθμητικών δεικτών αλλά στην οικονομική ανάπτυξη.

ΕΝΟΤΗΤΑ Ι: ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΟΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΚΛΑΔΟ 2008-2014

A. ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

Επτά χρόνια μετά από την πτώχευση της επενδυτικής τράπεζας 'Lehman Brothers', η κρίση του χρηματοπιστωτικού τομέα και των τραπεζών δεν έχει επιλυθεί. Η διεθνής κρίση, η οποία ξεκίνησε τον Αύγουστο του 2007 ως πιστωτική και μετεξελίχθηκε σε χρηματοοικονομική από το Σεπτέμβριο του 2008, **έθεσε σε αμφισβήτηση πολλές από τις παραδοχές, στις οποίες στηρίχθηκε η παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια.**

Παράλληλα, αποκάλυψε τις αδυναμίες του ρυθμιστικού και εποπτικού πλαισίου στον τραπεζικό τομέα και ειδικότερα:

- στην ανάληψη πολύ υψηλών κινδύνων,
- στην υπερβολική χρήση μόχλευσης,
- στις ανεπαρκείς απαιτήσεις σε κεφάλαια και ρευστότητα
- στην περίπλοκη αρχιτεκτονική του τραπεζικού συστήματος γενικότερα.

Η διάχυση της κρίσης στο σύνολο των οικονομιών είχε ως συνέπεια τη δέσμευση και στέρψη πόρων από την πραγματική οικονομία, για τη διάσωση του τραπεζικού συστήματος.

Συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο επίλυσης της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης με την Οδηγία 2008/C270/02, αναγνώρισε ότι τα καθεστώτα ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών μέσω κρατικών ενισχύσεων, είναι ένα από τα σημαντικότερα μέτρα που μπορούν να λάβουν τα κράτη μέλη για την **αποκατάσταση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας**¹, την εξασφάλιση κατάλληλης ροής πιστώσεων προς την πραγματική οικονομία και για την αντιμετώπιση του συστημικού κινδύνου ή πιθανής αφερεγγυότητας των τραπεζών.

Με τον όρο «ανακεφαλαιοποίηση», συνοπτικά περιγράφουμε, τη διαδικασία της κεφαλαιακής ενίσχυσης των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών, με δημόσιους ή ιδιωτικούς πόρους, προκειμένου να ανταποκρίνονται στα όρια του εκάστοτε ισχύοντος δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, όπως αυτός καθορίζεται από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές, με βάση τις εκάστοτε ισχύουσες αποφάσεις του Συμφώνου Βασιλείας².

Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι πρόκειται για μια ειδική μορφή αύξησης μετοχικού κεφαλαίου(ΑΜΚ), που

1. Με τον όρο χρηματοπιστωτική σταθερότητα, εννοούνται όλες οι διαδικασίες, για την πρόληψη και την αντιμετώπιση των κρίσεων στο χρηματοπιστωτικό τομέα.

2. Ο σημαντικότερος παράγοντας για την Διαχείριση Κινδύνων στα x/π ιδρύματα, που τέθηκε από τις Συνθήκες της Βασιλείας και τις εποπτικές αρχές είναι η Κεφαλαιακή Επάρκεια, που στοχεύει να θέσει το ελάχιστο επίπεδο ιδίων κεφαλαίων που πρέπει να έχει κάθε πιστωτικό ίδρυμα σε σχέση με τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο. Με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής της ΤτΕ 13/28.3.2012 καθορίζεται ο ελάχιστος δείκτης Κυρίων Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων στο 9% αντί για 8% που ορίζεται από την Βασιλεία ΙΙ.

δε συμβαίνει όμως με όρους «ελεύθερης και αυτορυθμιζόμενης» αγοράς αλλά με όρους ουσιαστικής κρατικής ενίσχυσης στα ίδια κεφάλαια των τραπεζών, έρχοντας βέβαια σε αντίφαση με την ιδέα της πλήρους φιλελευθεροποίησης των αγορών χρήματος, που διανύουμε από τις αρχές του 1990.

Πρέπει, ωστόσο να επισημανθεί ότι η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών δεν συνεπάγεται αυτόματη, ούτε ισόποση ενίσχυση της ικανότητάς τους, για τη χρηματοδότηση προς την πραγματική οικονομία. Η κάλυψη των κεφαλαιακών αναγκών τους είναι αναγκαία συνθήκη για την συνέχιση της λειτουργίας τους, εντός συγκεκριμένων εποπτικών ορίων, αλλά όχι και ικανή για την εξασφάλιση της απαραίτητης ρευστότητας για τη χρηματοδότηση της οικονομίας.

Η κεφαλαιακή ενίσχυση που παρείχαν τα κράτη της Ε.Ε. προς τα πιστωτικά ιδρύματα, είτε άμεσα, είτε διαμέσου των ευρωπαϊκών μηχανισμών διάσωσης (EFSM, EFSF, ESM) ανέρχονταν στα τέλη του 2013, στο ποσό των €661,42 δις αντιπροσωπεύοντας το 5,1% του ΑΕΠ των 27 χωρών της ΕΕ, ενώ το συνολικό ποσό που έχει νομοθετηθεί μέχρι σήμερα ανέρχεται σε €1,490 τρις ή αντίστοιχα στο 11,4% του ΑΕΠ της ΕΕ-27.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο, η κάλυψη του αυξημένου κινδύνου ρευστότητας στην αγορά χρήματος και κεφαλαίων, που προκλήθηκε από την εμφάνιση της χ/π κρίσης, επέβαλε και επιπρόσθετη δημόσια στήριξη, με τη μορφή παροχής εγγυήσεων προς τα πιστωτικά ιδρύματα για άντληση ρευστότητας από τις κεντρικές τράπεζες, σε συνολικό ύψος €4,272 τρις ή 32,7% του ΑΕΠ της ΕΕ-27.

ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ 2008 - 30/09/2014								
Χώρες ΕΕ	Σύνολο εγκεκριμένων ποσών για κεφαλαιακή στήριξη των τραπεζών		Σύνολο εγκεκριμένων ποσών για την παροχή εγγυήσεων και ρευστότητας προς τις τράπεζες		Σύνολο εκταμιευθέντων ποσών για κεφαλαιακή στήριξη		2013 - Σύνολο χρησιμο-ποιηθέντων ποσών για την παροχή εγγυήσεων και ρευστότητας προς τις τράπεζες	
	Σε δις€	% ΑΕΠ 2013	Σε δις€	% ΑΕΠ 2013	Σε δις€	% ΑΕΠ 2013	Σε δις€	% ΑΕΠ 2013
Βέλγιο	51,54	13,47%	345,92	90,39%	40,44	10,60%	36,87	9,60%
Δανία	16,85	6,77%	693,68	278,61%	10,79	4,30%	0,76	0,30%
Γερμανία	197,38	7,21%	465,35	17,00%	144,15	5,30%	3,04	0,10%
Ιρλανδία	233,64	142,42%	594,91	362,64%	66,29	40,40%	38,07	23,20%
Ελλάδα	48,97	26,90%	100,74	55,34%	43,14	23,70%	50,11	27,50%
Ισπανία	314,44	30,74%	353,7	34,58%	90,45	8,80%	53,81	5,30%
Γαλλία	33,94	1,65%	391,33	19,00%	26,25	1,30%	46,9	2,30%
Ιταλία	22	1,41%	110	7,05%	7,95	0,50%	81,68	5,20%
Κύπρος	1,8	10,91%	9	54,53%	1,8	10,90%	1	6,10%
Λουξεμβούργο	2,5	5,50%	7,37	16,21%	2,65	5,80%	3,81	8,40%
Ολλανδία	70,45	11,69%	254	42,15%	31,77	5,30%	16,15	2,70%
Αυστρία	40,73	13,01%	111,01	35,46%	11,6	3,70%	2,38	0,80%
Πορτογαλία	36,25	21,88%	50,33	30,38%	10,95	6,60%	14,41	8,70%
Φινλανδία	4	2,07%	50	25,85%	0	0%	0	0%
Ην. Βασίλειο	362,67	19,10%	510,68	26,89%	167,3	8,80%	35,84	1,90%
Σύνολο ΕΕ 27	1490,26	11,40%	4272,48	32,70%	661,42	5,10%	386,85	3,00%

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Β. ΟΙ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ -ΒΑΣΙΚΟΙ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η επιτάχυνση της μετάδοσης της χ/π κρίσης, το μέγεθος της διάσωσης, η ανατροφοδότηση μεταξύ της κατάστασης των δημοσίων οικονομικών και της αύξησης του δημοσίου χρέους, λόγω της εξυγίανσης των προβληματικών πιστωτικών ιδρυμάτων, οδήγησαν τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να αναπτύξουν, τον Ιούνιο του 2012, ένα συγκεκριμένο και χρονικά δεσμευτικό οδικό χάρτη για την υλοποίηση και εφαρμογή της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, με στόχο την έξοδο από την κρίση μέσω της ανακύκλωσής της, μεταξύ τραπεζικού τομέα και δημόσιων οικονομικών.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Αυτός ο οδικός χάρτης, σύμφωνα και με τις επιταγές των αποφάσεων της Ε.Ε, περιλαμβάνει τέσσερα συστατικά στοιχεία/πυλώνες³ με άμεσο υλοποιήσιμο την ενοποίηση του χρηματοοικονομικού πλαισίου των χωρών της ζώνης του ευρώ, με τη δημιουργία της «Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης».

Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση, πέραν των θεσμικών και εποπτικών αλλαγών που επιφέρει, ενσωματώνοντας τις οδηγίες της Βασιλείας III, έχει ως κυρίαρχο στόχο να αποσυνδέσει τη διάσωση των ευρωπαϊκών τραπεζών από την επιβάρυνση των δημοσίων οικονομικών των κρατών-μελών, με τη δημιουργία ενός **Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης/διάσωσης των τραπεζών(SRF)**, που θα χρηματοδοτηθεί σταδιακά, με πόρους από τις ίδιες τις τράπεζες.

3. Τα υπόλοιπα τρία συστατικά είναι :η ενοποίηση του δημοσιονομικού πλαισίου, η χάραξη και υλοποίηση μηχανισμών άσκησης οικονομικής πολιτικής, η βελτιωμένη δημοκρατική νομιμοποίηση και λογοδοσία στο πλαίσιο της ΟΝΕ.

Οι τέσσερις βασικοί πυλώνες της Τραπεζικής Ένωσης είναι:

Ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός(S.S.M.),
υπό την καθοδήγηση της ΕΚΤ για τις συστημικά
σημαντικές τράπεζες

Ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης (S.R.M.)
και το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης(S.R.F.)
που θα διαθέτει πόρους 55δις€ και θα
χρηματοδοτηθεί από τα πιστωτικά ιδρύματα
με ορίζοντα πλήρους λειτουργίας το 2023 και
με σκοπό την εξυγίανση των τραπεζών που
θα καταστούν αφερέγγυες. Μέχρι την πλήρη
λειτουργία του SRF, η διάσωση των τραπεζών
θα υλοποιείται μέσω του νέου διακρατικού
μηχανισμού διάσωσης ESM.

Το Ενιαίο Εγχειρίδιο Κανόνων
(SingleRulebook)
που εμπεριέχει την εφαρμογή των κανόνων
της Βασιλείας III (σταδιακά ενισχυμένα
εποπτικά κεφάλαια μέχρι το 2019, μικρότερη
μόχλευση, ενισχυμένη διαχείριση ρευστότητας,
με καθιέρωση δύο νέων δεικτών που θα
ισχύσουν, από 1/1/2015 και από 1/1/2018.)

Το Ενιαίο Σύστημα Εγγύησης
Καταθέσεων(S.D.G.S.)
το οποίο θα τεθεί σε πλήρη λειτουργία το 2024.

Μέχρι σήμερα, μόνο οι τρεις πρώτοι πυλώνες αποτελούν νομικό κεκτημένο της Ε.Ε, ενώ έχει καθοριστεί σαφώς, μέχρι το 2019, ο χρονικός ορίζοντας για την υλοποίηση του συνόλου των διαδικασιών από όλα τα κράτη μέλη. Η νέα αρχιτεκτονική που προτείνεται για το τραπεζικό σύστημα (με δεδομένη και την ελληνική εμπειρία ανακεφαλαιοποίησης, που προηγήθηκε) εισάγει ένα **διαχωρισμό των πιστωτικών ιδρυμάτων της ευρωζώνης σε συστημικά σημαντικά και σε λιγότερο συστημικά σημαντικά, ανάλογα με τη σημασία των οικονομικών μεγεθών τους και τις προοπτικές βιωσιμότητάς τους.**

Σε γενικό επίπεδο η Τραπεζική Ένωση συνεπάγεται την κεντρική εφαρμογή αναγκαίων ρυθμίσεων για την ανθεκτικότητα του χ/π συστήματος αλλά και αυστηρότερων ενιαίων κανόνων εποπτείας στις τράπεζες.

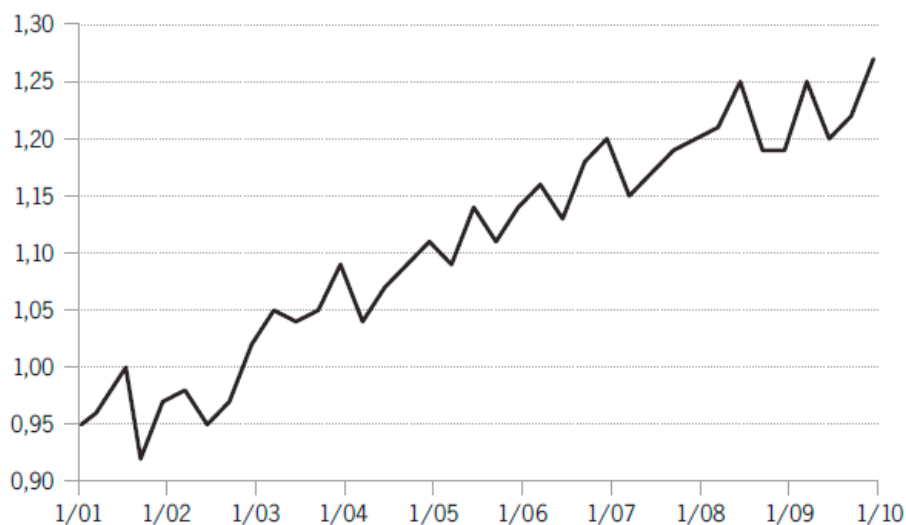
Οι συστημικά σημαντικές τράπεζες της ευρωζώνης, περνούν υπό την άμεση μικροπροληπτική εποπτεία του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού(SSM) και της ΕΚΤ. Θα έχουν, παράλληλα, τη δυνατότητα να καταφύγουν σε άμεση κεφαλαιακή ενίσχυσή τους από τον νέο Μηχανισμό Χρηματοδοτικής Στήριξης (ESM) εάν βρεθούν εκτός εποπτικών ορίων ή σε συνθήκες αφερέγγυότητας, **με προϋπόθεση να έχουν πρώτα χρησιμοποιήσει το εργαλείο της εξυγίανσης με ίδια μέσα (bail-in=διάσωση από μετόχους και από ανεξασφάλιστους καταθέτες).**

Τα λιγότερο σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα της ευρωζώνης (περίπου 3.500), θα συνεχίσουν να εποπτεύονται από τις εθνικές εποπτικές αρχές. Εάν αδυνατούν να ανταποκριθούν στα νέα εποπτικά όρια που θέτει η εφαρμογή της Τραπεζικής Ένωσης, **θα εξυγιαίνονται με ίδια μέσα, είτε και μέσω των διαθέσιμων εργαλείων εξυγίανσης** (πώληση δραστηριοτήτων, μεταβατικό ίδρυμα, διαχωρισμός περιουσιακών στοιχείων).

Γ. Η ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 2008-2014.

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα εισέρχεται στη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση, με αυξανόμενο κίνδυνο ρευστότητας⁴, ως συνέπεια της επεκτατικής πιστωτικής πολιτικής που ακολούθησε η οποία ενισχύθηκε λόγω και των χαμηλών επιτοκίων τα οποία επικράτησαν μετά την είσοδο της χώρας στην ευρωζώνη. Οι αιτίες των ισχυρών πιέσεων που ασκήθηκαν από το 2008 στην κεφαλαιακή επάρκεια των Τραπεζών εντοπίζονται, στην προηγηθείσα απελευθέρωση της καταναλωτικής και της στεγαστικής πίστης, ως συνέπεια της ολικής άρσης των περιορισμών, στην άσκηση πιστωτικής πολιτικής από τις τράπεζες, με την παράλληλη έλλειψη, κατάλληλων εποπτικών εργαλείων διαχείρισης του **πιστωτικού κινδύνου**⁵.

Εξέλιξη Λόγου Δανείων προς Καταθέσεις Ελληνικών Τραπεζών

ΠΗΓΗ: ΤτΕ, Alpha Bank

Σημαντική καταγραφή της κατάστασης του κινδύνου ρευστότητας και της εξάρτησης των τραπεζών από εξωτερικές πηγές χρηματοδότησης, αποτελεί η διαχρονική εξέλιξη της σχέσης μεταξύ καταθέσεων και χορηγήσεων των ελληνικών τραπεζών, βασικού και παραδοσιακού δείκτη μέτρησης του κινδύνου ρευστότητας. (διάγραμμα).

Ο ν.3723/2008, λειτουργώντας ως πρώτο στάδιο ανακεφαλαιοποίησης των ελληνικών τραπεζών, ανέδειξε τις μέχρι τότε ανάγκες των Τραπεζών για τη συνέχιση άντληση ρευστότητας από εξωτερικές πηγές (ΤτΕ,ΕΚΤ) και για τη διασφάλιση ανθεκτικής κεφαλαιακής επάρκειας.

4. Ο κίνδυνος ρευστότητας αποτελεί σημαντικό παράγοντα κινδύνου για τις τράπεζες, καθώς αυτές που διαθέτουν ρευστότητα έχουν τη δυνατότητα να αναπτυχθούν, αλλά και να αντιμετωπίσουν τυχόν δυσμενείς εξελίξεις στο οικονομικό περιβάλλον καλύτερα από εκείνες που πρέπει να προσφύγουν στις χρηματοπιστωτικές αγορές για την άντληση ρευστότητας. Συνδέεται με την ανεύρεση των επαρκών ρευστών διαθεσίμων για την κάλυψη των υποχρεώσεων της τράπεζας σε βραχυπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα. Με άλλα λόγια, η τράπεζα δεν μπορεί να αντλήσει τα απαραίτητα κεφάλαια είτε μέσω αύξησης κάποιων στοιχείων του παθητικού της είτε μέσω ρευστοποίησης ορισμένων στοιχείων του ενεργητικού της. Ιστορικά, ο κίνδυνος ρευστότητας είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος κίνδυνος, μετά τον πιστωτικό κίνδυνο, που αντιμετωπίζουν τα πιστωτικά ιδρύματα.

5. Ο πιστωτικός κίνδυνος, ένας από τους σημαντικότερους κινδύνους που αναλαμβάνουν τα πιστωτικά ιδρύματα, ορίζεται ως η πιθανότητα αθέτησης των υποχρεώσεων των δανειοληπτών.

Δύο χρονιά μετά, με την ενεργοποίηση του προγράμματος στήριξης από την Ε.Ε., την Ε.Κ.Τ. και το Δ.Ν.Τ., η Ελληνική οικονομία προσπάθησε, να αντιμετωπίσει τα σοβαρά προβλήματα αναχρηματοδότησης του δημοσίου χρέους της. Τα προβλήματα αυτά συνδέοντο με τις συνεχείς υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής της ικανότητας από τους οίκους αξιολόγησης, την έλλειψη ρευστότητας και τη μειωμένη εμπιστοσύνη που επικρατούσε στη διατραπεζική αγορά, ως προέκταση της παγκόσμιας χ/π κρίσης.

Σε σύντομο διάστημα φάνηκε ότι το εν λόγω Πρόγραμμα στήριξης-δημοσιονομικής προσαρμογής δεν ήταν ικανό να αντιμετωπίσει την ομαλή εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους της χώρας, σύμφωνα με τις απαιτήσεις και τα όρια που είχαν τεθεί.

Η αλληλεπίδραση των αρνητικών εξελίξεων στα μακροοικονομικά μεγέθη της ελληνικής οικονομίας, μεταξύ 2010-2012, με τον αυξανόμενο πιστωτικό κίνδυνο εξαιτίας των πολιτικών ακραίας λιτότητας και της συνακόλουθης έξαρσης της ανεργίας, ενέτειναν τον κίνδυνο ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα, καθιστώντας διαρκή την ανάγκη περαιτέρω στήριξής του, με τη μορφή της παροχής εγγυήσεων από το ελληνικό Δημόσιο για άντληση ρευστότητας.

Εγγυήσεις Ελληνικού Δημοσίου προς Πιστωτικά Ιδρύματα για άντληση ρευστότητας από την Ε.Κ.Τ.	Εγγυήσεις Ελληνικού Δημοσίου προς την Τράπεζα Ελλάδος για κάλυψη πιστώσεων σε τράπεζες που εδρεύουν στην Ελλάδα (Ε.Λ.Α.)	Κεφάλαια του Δημοσίου (Ν3723/2008) και του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (που αντλούνται από το Μηχανισμό Στήριξης της Ελληνικής Οικονομίας –Ν. 3845/2010 & 4046/2012)
		N3723/2008-5 δις €
N.3723/2008 – 23δις €	N.4031/2011 – 60δις €	N.3864/2010 – 10δις €
N.3845/2010 – 15δις €	N.4056/2012 – 30δις €	Π.Ν.Π ΦΕΚ Α 94/19-4-2012 – αύξηση ποσού του Ν.3864 σε 50δις €
N.3872/2010 – 25δις €		
N.3965/2011 – 30δις €		
ΣΥΝΟΛΟ : 93 δις €	ΣΥΝΟΛΟ : 90 δις €	ΣΥΝΟΛΟ : 55 δις €

Επεξεργασία: ΟΤΟΕ Σημείωση: Το ανώτατο ποσό εγγυήσεων είναι 85 δις. ευρώ. Οι εγγυήσεις σε ισχύ (την 15/10/14) ανέρχονται στο ποσό των 48,375 δις. ευρώ και οι δικαιούχοι είναι πέντε πιστωτικά ιδρύματα (AlphaBank, EFG Eurobank Ergasias, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Τράπεζα Πειραιώς, AtticaBank) -Εισng. Έκθεση Προϋπολογισμού 2015

Με αυτά τα δεδομένα στον τραπεζικό κλάδο, η χώρα οδηγήθηκε το 2012 σε ένα **δεύτερο πρόγραμμα χρηματοδοτικής στήριξης**, που ως βασικά συστατικά περιλαμβάνει: α) τη ριζική αναδιάρθρωση του δημοσίου χρέους (PSI) που κατείχε ο ιδιωτικός τομέας και τα ασφαλιστικά ταμεία και την ανάγκη περαιτέρω κεφαλαιακών ενισχύσεων προς τις συστημικές τράπεζες(από 10 σε 50 δις€) και β) την περαιτέρω υπαγωγή της οικονομίας σε ένα βίαιο μηχανισμό εσωτερικής υποτίμησης μισθών, με στόχο την ανάκτηση της ανταγωνιστικότητάς της.

Στο διάστημα που μεσολάβησε από το 2011 ως σήμερα, ο ελληνικός τραπεζικός κλάδος βρέθηκε στο επίκεντρο έντονων και συχνά βεβιασμένων ανακατατάξεων, με αιχμή την αναγκαία κεφαλαιακή του ενίσχυση με δημόσια και ιδιωτικά κεφάλαια, εξαιτίας των σημαντικών επιπτώσεων του PSI, των υφεσιακών πολιτικών και των ανατροφοδοτούμενων από αυτές επισφαλειών.

Με αποφάσεις της Τραπέζης Ελλάδος, μετά από εφαρμογή λογιστικών μεθόδων, συστημάτων αξιολόγησης και τεστ αντοχής από ιδιωτικές εταιρίες (αρχικά για την κερδοφορία και κατόπιν για τη βιωσιμότητα του τραπεζικού τομέα), επιβλήθηκαν μέτρα εξυγίανσης, αναδιάρθρωσης, μεταβίβασης υγιών περιουσιακών στοιχείων και εξαγοράς, σε 12 εμπορικές και 6 συνεταιριστικές τράπεζες. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την εκ βάθρων αναδιάρθρωση του ελληνικού πιστωτικού συστήματος και την επιβολή, σε ορισμένες περιπτώσεις, ενός νέου θεσμικού πλαισίου «πτωχευτικού κώδικα» και εξυγίανσης των Τραπεζών.

Μετά από αλληπάλληλες (και διατεταγμένες, βάσει των προϋποθέσεων της ανακεφαλαιοποίησης) συγχωνεύσεις και εξαγορές, δημιουργήθηκαν 4 μεγάλες «συστημικές» εμπορικές Τράπεζες, διατηρώντας το ιδιωτικό management και ανεβάζοντας τον βαθμό συγκέντρωσης του κλάδου στη δεύτερη υψηλότερη τιμή στην Ευρώπη, μετά τη Φινλανδία. Σήμερα, οι 3 από τις 4 έχουν ακόμα συμμετοχή πλειοψηφίας του ελεγχόμενου από τους πιστωτές ΤΧΣ, με θεσμοθετημένη την προοπτική επαναφοράς τους το ταχύτερο στον ιδιωτικό τομέα.

Η διετής, περίπου, διάρκεια της ανακεφαλαιοποίησης και της δραστηκής αναδιάρθρωσης του τραπεζικού συστήματος στην Ελλάδα, συνέβαλε αρνητικά στη χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας, συμβάλλοντας περαιτέρω στη διατήρηση ενός δυσμενούς επιχειρηματικού κλίματος, εν μέσω μάλιστα μιας πρωτοφανούς μείωσης του εγχώριου προϊόντος.

Το **κόστος της ανακεφαλαιοποίησης**, όπως προκύπτει με στοιχεία της 31/12/2014, συμπεριλαμβανομένου του ποσού που έχει καταβάλει ο ιδιωτικός τομέας, **ανέρχεται σε €53,448 δις** (€42,062δις ευρώ μέσω του ΤΧΣ και υποχρεώσεων του ΤΕΚΕ και €11,387 δις ευρώ από ιδιώτες μετόχους).

Η διάρθρωση των κεφαλαίων ύψους 42,062 δις, που εκταμιεύθηκαν από το ΤΧΣ με τη μορφή ομολόγων του EFSF προς τις τράπεζες, αναλύεται, σύμφωνα και με τον παρακάτω Πίνακα, ως εξής :

1. **ποσό 24,428 δις** ως αποζημίωση στις συστημικές τράπεζες, για τη ζημία από τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα αναδιάρθρωσης του ελληνικού δημοσίου χρέους, με το δημόσιο να κατέχει ανάλογο ποσοστό επί του μετοχικού κεφαλαίου των τραπεζών,
2. **ποσό 14,801 δις** για την κάλυψη του χρηματοδοτικού κενού⁶ που προέκυψε από τα μέτρα εξυγίανσης, αντί της κανονικής του κάλυψης από το Σκέλος Εξυγίανσης του Τ.Ε.Κ.Ε.:
  - i. σε 3 εμπορικές τράπεζες ύψους 8,490 δις
  - ii. σε 6 συνεταιριστικές τράπεζες ύψους 0,779 δις
  - iii. από την ίδρυση 3 μεταβατικών πιστωτικών ιδρυμάτων ύψους 5,531 δις
3. ποσό 2,832 δις για την κάλυψη κεφαλαιακών αναγκών που ανέκυψαν από τα μέτρα εξυγίανσης στις μη βιώσιμες, και μη συστημικές τράπεζες.

6. Εφόσον αποφασιστεί η προσφυγή είτε στο εργαλείο του «μεταβατικού πιστωτικού ιδρύματος» ("bridgebank") είτε της μεταβίβασης στοιχείων σε υφιστάμενο πιστωτικό ίδρυμα ("assettransfer"), δημιουργείται ένα χρηματοδοτικό κενό ("fundinggap") λόγω της αναντιστοιχίας στην αξία των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού (η αξία των δεύτερων είναι μεγαλύτερη) που μεταβιβάζονται είτε στο μεταβατικό είτε στο υφιστάμενο πιστωτικό ίδρυμα, αντίστοιχα.

**Κόστος εξυγίανσης και ανακεφαλαιοποίησης πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα,
2011-05/2015, ποσά σε ευρώ
Πηγή: ΤτΕ, ΤΧΣ**

Κεφάλαια που δόθηκαν από το ΤΧΣ					
Μη συστημικά Πιστωτικά Ιδρύματα	Ανάδοχος	Χρηματοδοτικό κενό¹	Στον ανάδοχο για την κάλυψη κεφαλαιακών	Ως μετοχικό κεφάλαιο	Συνολικό κόστος εξυγίανσης
Proton Bank ²		1.121.621.860		910.000.000	2.031.621.860
T Bank ³	Ταχ. Ταμιευτήριο	676.956.514			676.956.514
Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο		3.732.554.000		500.000.000	4.232.554.000
Συνετ. Λέσβου-Λήμνου	Εθνική Τράπεζα	55.516.733			55.516.733
Αχαϊκή Συνετ.	Εθνική Τράπεζα	209.473.992			209.473.992
Συνετ. Λαμίας	Εθνική Τράπεζα	55.493.756			55.493.756
ΑΤΕΒank	Τρ. Πειραιώς	7.470.717.000	570.000.000		8.040.717.000
Κυπριακές τράπεζες	Τρ. Πειραιώς		524.000.000		524.000.000
First Business Bank ⁵	Εθνική Τράπεζα	456.970.455	95.000.000		551.970.455
Probank ⁵	Εθνική Τράπεζα	562.733.502	233.000.000		795.733.502
Ιυνετ. Δυτ. Μακεδονίας	Alpha Bank	95.244.475			95.244.475
Συνετ. Ευβοίας	Alpha Bank	105.178.136			105.178.136
Συνετ. Δωδεκανήσου	Alpha Bank	258.547.648			258.547.648
Πανελλήνια Τράπεζα	Τρ. Πειραιώς	273.000.000 (ΤΕΚΕ)			
Συνολικό κόστος εξυγίανσης για τις μη συστημικές τράπεζες⁴		14.801.008.071	1.422.000.000	1.410.000.000	17.633.008.071
Συστημικά Πιστωτικά Ιδρύματα	Κεφαλαιακές ανάγκες	Ιδιωτική	Ιδιωτική	Ποσοστό ΤΧΣ	ΤΧΣ
	σύμφωνα με την ΤτΕ	τοποθέτηση(2012)	τοποθέτηση(2014)		
Εθνική Τράπεζα Ελλάδα	9.756.000.000	1.079.000.000	2.500.000.000	57,24%	8.677.000.000
Τράπεζα Πειραιώς	7.335.000.000	1.444.000.000	1.750.000.000	66,90%	5.891.000.000
Alpha Bank	4.571.000.000	550.000.000	1.200.000.000	66,20%	4.021.000.000
Eurobank	5.839.000.000	0	2.864.000.000	35,41%	5.839.000.000
Συνολικό κόστος ανακεφαλαιοποίησης συστημικών τραπεζών		27.501.000.000	3.073.000.000		24.428.000.000
Συνολικό κόστος εξυγίανσης και ανακεφαλαιοποίησης τραπεζών⁷					53.448.008.071

Ως σύντομος απολογισμός της μέχρι τώρα διαδικασίας ανακεφαλαιοποίησης, επισημαίνουμε ότι, το λογιστικό αποτέλεσμα της επένδυσης του δημοσίου προς τον τραπεζικό τομέα, σύμφωνα και με τις καταστάσεις του Ελληνικού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας⁷, εμφανίζει καταγραφή συσσωρευμένων ζημιών ύψους €25,194δισ.

Το ποσό αυτό περιλαμβάνει α) τη μεταβλητή αποτίμηση των εισηγμένων μετοχών στο Χ.Α. τις οποίες κατέχει το ΤΧΣ, ως αμιγώς νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, στις 4 συστημικές τράπεζες, και β) τη συσσωρευμένη απομείωση που επήλθε, για την κάλυψη του χρηματοδοτικού κενού που κατέβαλε το Δημόσιο για την εξυγίανση των μη συστημικών τραπεζών, ύψους € 10,669 δισ, το οποίο σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση 2014 του ΤΧΣ εκτιμήθηκε ως μη ανακτήσιμο.

Με τα σημερινά δεδομένα, προκύπτει για τον κύριο μέτοχο, δηλαδή το Δημόσιο, λογιστική ζημία της τάξης του 50,69%, στο συνολικό ποσό των 49,7δισ € που δόθηκε για την ανακεφαλαιοποίηση του τραπεζικού συστήματος.

7. http://www.hfsf.gr/files/hfsf_annual_report_2014_el.pdf

Δ. ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΣΕ ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΚΛΑΔΟΥ, Ελλάδα	2008	2011	2012	2013	2014
Αρ. Πιστωτικών Ιδρυμάτων	66	58	52	40	39
Με έδρα την Ελλάδα	29	28	25	20	19
Εμπορικές Τράπεζες (2015: Εθνική, Αρ1ha, Πειραιώς, Eurobank, Αττικής, Επενδυτική Τράπεζα Ελλάδος, AegeanBalticBank, Credicom)	12	11	11	9	8
Συνεταιριστικές Τράπεζες	16	16	13	10	10
Ειδικοί Πιστωτικοί Οργανισμοί (Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων)	1	1	1	1	1
Με έδρα εκτός Ελλάδας	37	30	27	20	20
Αρ. υποκαταστημάτων	4.097	3.847	3.629	3.109	2.688
Υποκαταστήματα εμπορικών τραπεζών ανά 1000km ²	31,16	29,03	27,5	23,58	-
Υποκαταστήματα εμπορικών τραπεζών ανά 100.000 (ενήλικους) κατοίκους	41,75	38,76	36,80	31,56	-
Αριθμός ATM	7.578	7.055	6.858	5.810	-
Αρ. Προσωπικού	66.165	59.958	57.006	48.730	45.654
Τραπεζοϋπάλληλοι ανά υποκατάστημα	16,1	15,5	15,7	15,6	16,9
Ενεργητικό ανά εργαζόμενο (σε εκ.€)	6.921,9	7.083,6	7.176,2	7.577,8	7.889,9
Δείκτης Συγκέντρωσης Herfindahl (HHI)	1.172	1.278	1.487	2.136	2.195
Μερίδιο των 5 μεγαλύτερων (με βάση το σύνολο του ενεργητικού) - CR-5	69,60%	72%	79,50%	94%	94,1%

Πηγή: ΤtE-IMF

Στο διάστημα 2008 ως σήμερα, οι ελληνικές εμπορικές τράπεζες μειώθηκαν από 12 σε 8, οι συνεταιριστικές από 16 σε 10, ενώ οι αλλοδαπές τράπεζες από 37 σε 20.⁸

Ενεργητικό

Το μέγεθος του ενεργητικού των πιστωτικών ιδρυμάτων (υποκαταστημάτων και θυγατρικών εγχώριων και αλλοδαπών) από 455,8 δις € το 2008 μειώθηκε στο τέλος του 2014 σε 357,8 δις € ενώ τον 03/2015 ανέρχεται σε 354,9 δις €. **Η μείωση του ενεργητικού κατά 21,5% πρέπει να επισημανθεί ότι κατά ένα μεγάλο μέρος οφείλεται στην απομείωση του ενεργητικού κατά 92 δις των αλλοδαπών υποκαταστημάτων και θυγατρικών που αποχώρησαν από την Ελλάδα ως το 2012 και δραστηριοποιήθηκαν έντονα την περίοδο 2007-2011.** Στο επίπεδο των εγχώριων πιστωτικών ιδρυμάτων η εξέλιξη του μεγέθους από 358,1 στο τέλος του 2008 σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα της ΕΚΤ για το 2013 ανέρχεται σε 356,2 με πτωτική τάση για το 2014. Ενώ το αποτέλεσμα του PSI, επέφερε σημαντική απομείωση στο ύψος του ενεργητικού, η παρατηρούμενη ελάχιστη μεταβολή οφείλεται στην απορρόφηση των υποκαταστημάτων και των θυγατρικών των αλλοδαπών τραπεζών κατά το διάστημα 2012-2013. Στο τέλος του 2014 το ενεργητικό των 5 μεγαλύτερων εμπορικών τραπεζικών ομίλων ανέρχεται σε 350,8 δις€

8. Την ίδια περίοδο, από τις 6.690 τράπεζες που υπήρχαν στην Ευρωζώνη το 2008 απέμειναν 5.948 στα τέλη του 2013.

Κεφαλαιακή επάρκεια

Το 2008 ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας για το τραπεζικό σύστημα στην Ελλάδα ανερχόταν σε 10% αρκετά υψηλότερα από το ελάχιστο όριο (8%) ενώ στο τρίτο τρίμηνο του 2014 είχε ανέλθει σε 15,39% εμφανίζοντας ισχυρή θωράκιση έναντι μελλοντικών κινδύνων. (στοιχεία ΔΝΤ). Στο τέλος του 2014 ο συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας για τις εμπορικές τράπεζες είναι: Εθνική 13,6%, Alpha:14,7%, Πειραιώς: 12,6%, Eurobank:16,6%, Αττικής:9,7%.

Καταθέσεις

Στο τέλος του 2009 το μέγεθος των καταθέσεων κατοίκων εσωτερικού, εξωτερικού ήταν 245,740 δις€ , στο τέλος του 2012 είχε σταθεροποιηθεί στα 173,3 δις, στο τέλος του 2013 βρισκόταν στα 177 δις και στο τέλος του 2014 μειώθηκαν στα 173,2 ενώ εμφάνισαν ραγδαία αποκλιμάκωση και το Μάρτιο του 2015 στα 149,03δις. Οι καταθέσεις των εγχώριων νοικοκυριών και επιχειρήσεων μειώθηκαν κατά 98,9 δις το διάστημα 12/2009-03/2015.

Δείκτης συγκέντρωσης του κλάδου

Ως αποτέλεσμα της ανακεφαλαιοποίησης, με βάση το μερίδιο του ενεργητικού (CR-5) που κατέχουν οι πέντε μεγαλύτερες ελληνικές τράπεζες, συγκρινόμενο με το αντίστοιχο δείκτη συγκέντρωσης για τις 18 χώρες της Ευρωζώνης, φέρνει την Ελλάδα αδιαμφισβήτητα πρώτη, δεδομένου ότι το μερίδιο στη χώρα μας ξεπερνά το 94,1% του τραπεζικού ενεργητικού. Εάν συγκρίνουμε αυτό το μερίδιο με το 30% του ενεργητικού του τραπεζικού τομέα της Γερμανίας, που κατέχουν οι 5 μεγαλύτερες Τράπεζές της, (μεταξύ των οποίων και τράπεζες-κολοσσοί Ντόιτσε Μπανκ, Κομέρτσμπανκ κ.λπ.) ή αντίστοιχα με το 40% της Ιταλίας και με το 45% της Γαλλίας, είναι εύκολο να αντιληφθούμε σε πόσο ακραία επίπεδα διαμορφώθηκε η συγκέντρωση στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, μέσα από τη δραστική αναδιάρθρωση του κλάδου.

ΒΑΣΙΚΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Δείκτης Συνολικής Κεφ. Επάρκειας (%)	9,4	11,7	12,3	-1,7	9,6	13,5	14,07
Συνολο εποπτικών κεφαλαίων(εκ€)	21.668	22.355	28.909	-3.660	19.416	27.904	29.377
Προβλέψεις για επισφαλή δάνεια(εκ€)	6.379	8.019	14.207	20.210	27.918	33.496	38.997 39.689 (03/2015)
Δάνεια προς τον ιδιωτικό τομέα(εκ€)	249.324	249.321	257.474	248.146	227.263	217.518	211.637
Καταθέσεις από τον ιδιωτικό τομέα(εκ€)	227.620	237.531	209.604	174.227	161.451	163.251	160.285 133.653 (04-2015)
Ρευστότητα από ΕΚΤ-ΤτΕ(εκ€)	40.594	49.723	97.794	128.891	121.196	73.015	56.039 112.841 (04/2015)
Ενεργητικό Εγχώριων Τραπεζικών Ομίλων(χιλ€)	358.121.874	386.174.030	394.734.746	342.983.989	346.003.175	356.214.872	347.425.880 (06-2014)
Ενεργητικό Αλλοδαπών Πιστωτικών Ιδρυμάτων(χιλ€)	99.854.859	103.884.210	98.325.297	81.733.219	63.084.961	13.052.966	12.779.524

Πηγή: ΕΚΤ-IMF

ΕΝΟΤΗΤΑ II: ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΤΟΕ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΚΛΑΔΟ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το τραπεζικό σύστημα της χώρας μας, ενώ κρίνεται εύρωστο από την άποψη της κεφαλαιακής του επάρκειας, (όπως βεβαιώθηκε και από την πρόσφατη πανευρωπαϊκή συνολική αξιολόγηση της ΕΚΤ του 2014 στις συστημικές τράπεζες), **αντιμετωπίζει σήμερα σημαντικές προκλήσεις που εμποδίζουν την ομαλή επιστροφή του, στον πρωταρχικό του ρόλο, στη χρηματοδότηση του πραγματικού τομέα της οικονομίας, στο πλαίσιο μιας νέας παραγωγικής και αναπτυξιακής πορείας για τη χώρα.**

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΚΛΑΔΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ο αυξημένος **πιστωτικός κίνδυνος** αφενός, ο υψηλός κίνδυνος ρευστότητας αφετέρου, που εμποδίζουν τις τράπεζες να παίξουν το ρόλο τους και η μεγιστοποίηση του δημοσίου συμφέροντος, από την κοινωνικά αποτελεσματική λειτουργία των ελληνικών τραπεζών, με επαρκή χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας

η ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησης των μη συστημικών τραπεζών, με αποτελεσματική και αναπτυξιακή διαχείριση των διαθέσιμων πόρων και η δημιουργία μιας νέας αναπτυξιακής δομής του τραπεζικού συστήματος

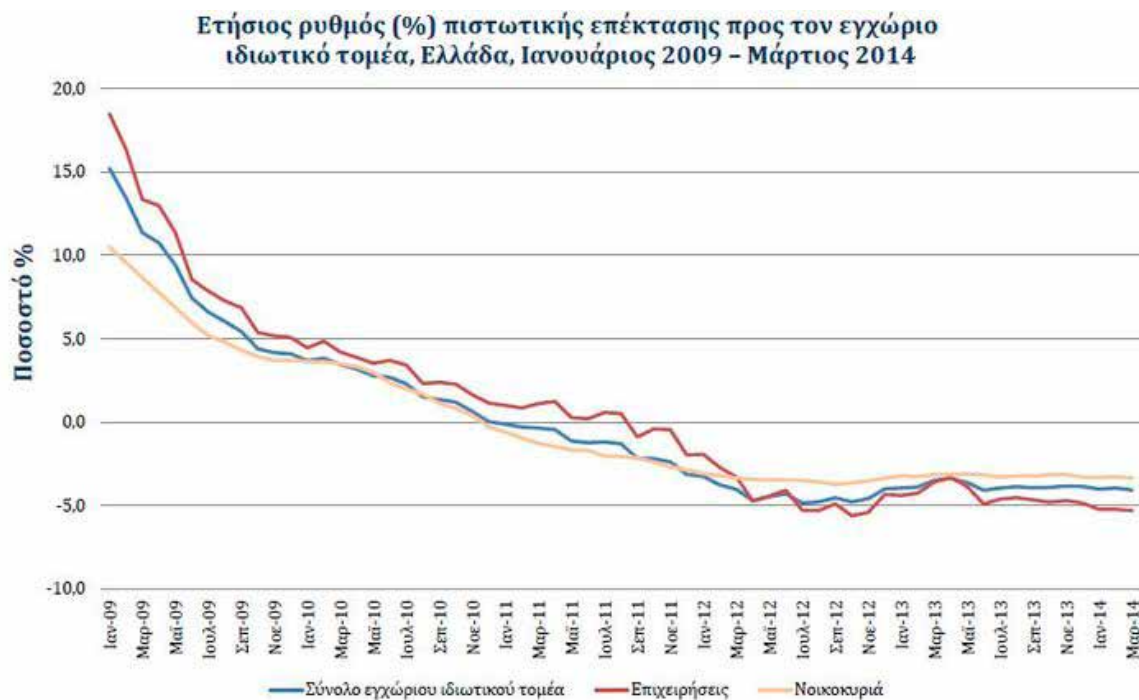
η προσαρμογή στο εποπτικό πλαίσιο της Τραπεζικής Ένωσης, και η προωθούμενη μεγέθυνση του σκιώδους τραπεζικού τομέα στο πλαίσιο της δημιουργίας μιας Ένωσης των Κεφαλαιαγορών (Capital Market Union)

Το οικονομικό περιβάλλον που διαμορφώθηκε στη χώρα από:

- τις επιπτώσεις της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης από το 2008 μέχρι σήμερα, στα επίπεδα ρευστότητας των τραπεζών,
- τα προγράμματα στήριξης της ελληνικής οικονομίας (ΕΕ-ΕΚΤ-ΔΝΤ) που εφαρμόστηκαν από το 2010, με σημαντικές υφειακές επιδράσεις,
- την αναδιάρθρωση, το 2012, του δημοσίου χρέους που κατείχε ο ιδιωτικός τομέας και τις ζημιολύγες επιπτώσεις της στην κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών,
- τη σχετικά μακρά διάρκεια ολοκλήρωσης της ανακεφαλαιοποίησης των συστημικών τραπεζών,

επέδρασαν σημαντικά στη ρευστότητα των ελληνικών τραπεζών από σταθερές πηγές χρηματοδότησης (καταθέσεις πελατών), καθώς και στην παράλληλη αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Αποτέλεσμα αυτών ήταν η παρατηρούμενη αρνητική χρηματοδότηση του πραγματικού τομέα της οικονομίας, η οποία διόγκωσε τις αρνητικές μεταβλητές στην τραπεζική λειτουργία και στην οικονομική δραστηριότητα νοικοκυριών και επιχειρήσεων.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος (πρόσβαση: 05/2014)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΙΝΕ ΓΣΕΕ

Β. Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ Ο ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ. Η ΜΕΓΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΜΗ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ

Η αντιμετώπιση του κινδύνου ρευστότητας και του πιστωτικού κινδύνου, οι οποίοι ανατροφοδοτούνται, αποτελούν τις πιο σημαντικές προκλήσεις για το τραπεζικό σύστημα και απαιτούν την λήψη άμεσων μέτρων.

Σε ότι αφορά στον κίνδυνο ρευστότητας, με την εμφάνιση της δημοσιονομικής κρίσης και των υποβαθμίσεων της πιστοληπτικής αξιολόγησης της ελληνικής οικονομίας, από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης, αυξήθηκαν οι αβεβαιότητες για τους καταθέτες με αποτέλεσμα απόσυρση καταθέσεων σε πρωτοφανή επίπεδα για τα δεδομένα της ελληνικής τραπεζικής αγοράς.

Αυτές οι σημαντικές εκροές, που σήμερα προσεγγίζουν τα 95δισ€, παράλληλα με την αύξηση των επισφαλειών, δημιούργησαν συνθήκες υψηλής εξάρτησης από τους έκτακτους μηχανισμούς άσκησης νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ και της ΤτΕ. Οι τελευταίοι συνεχίζουν να καλύπτουν την έλλειψη ρευστότητας των τραπεζών, τόσο στο εγχώριο πιστωτικό σύστημα όσο στο επίπεδο της ευρωζώνης.

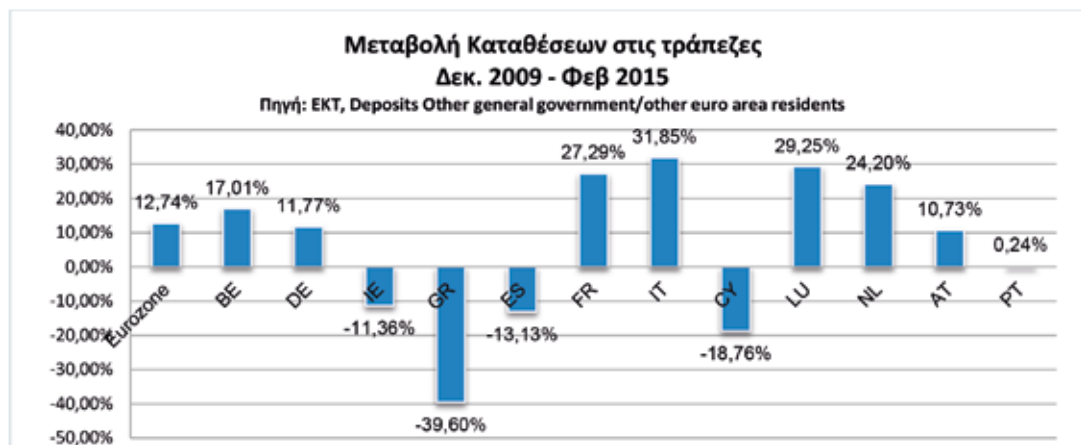
Με τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης που υιοθετεί πλέον οριστικά τον διαχωρισμό των καταθέσεων σε εξασφαλισμένες και ανεξασφάλιστες και τη συμμετοχή των τελευταίων, μαζί με τους μετόχους, στην εξυγίανση ή στη διάσωση των πιστωτικών ιδρυμάτων από την 1/1/2016 (bail-in)⁹, δημιουργούνται αντικίνητρα για μια δυναμική επιστροφή των καταθέσεων στις ελληνικές τράπεζες, καθώς και για τη σταθερότητα του μεγέθους σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Ο αυξανόμενος κίνδυνος ρευστότητας των τραπεζών, που προκαλείται από τη μείωση των καταθέσεων, δημιουργεί ισχυρές αβεβαιότητες, που οδηγούν στην επικράτηση συνθηκών απομόχλευσης και σε αρνητική ροή πιστώσεων προς την πραγματική οικονομία, η οποία ανατροφοδοτεί την αναπτυξιακή κρίση στην ελληνική οικονομία.

9. Διευκρινίζουμε ότι ο όρος "bail-in" (διάσωση εκ των έσω) δεν είναι κούρεμα καταθέσεων ή άλλων δανειακών κεφαλαίων: οι καταθέσεις και οι υπόλοιπες κατηγορίες δανειακών κεφαλαίων δεν απομειώνονται, αλλά μετατρέπονται σε ίδια κεφάλαια της τράπεζας, ώστε να απορροφηθούν οι ζημιές σε περίπτωση αφερεγγυότητάς της. Στην Ελλάδα σήμερα (2015), ένα τέτοιο ενδεχόμενο θα αφορούσε μια ελάχιστη μείωση ιδιωτών καταθετών (της τάξης του 0,5% ή και λιγότερο).

Παράλληλα, η ίδια η λογική που διέπει τα προγράμματα στήριξης - δημοσιονομικής σταθεροποίησης της χώρας (υπερβολική και άνιση φορολογική επιβάρυνση, περαιτέρω μείωση των αποδοχών των εργαζομένων, δομική αδυναμία του εξαγωγικού τομέα, ασήμαντες εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων και επενδύσεων συνολικά, αποδιάρθρωση της αγοράς ακινήτων κτλ) δεν αφήνει πολλά περιθώρια αισιοδοξίας για την αύξηση των καταθέσεων στο άμεσο μέλλον.

Η αλλαγή οικονομικής πολιτικής, με προεξάρχοντα τα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά, η οποία θα ευνοήσει την αύξηση των καταθέσεων και της δυνατότητας για αποταμίευση, αποτελεί κρίσιμο, ποιοτικό και δομικό παράγοντα βελτίωσης της λειτουργίας των ελληνικών τραπεζών για να στηρίξουν αποτελεσματικά την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας.

Ως άμεσο μέτρο και ως κρίσιμη προϋπόθεση για τη μελλοντική οικονομική σταθερότητα και ανάπτυξη της χώρας, που θα θωρακίσει και θα ενισχύσει την υπάρχουσα χρηματοπιστωτική δομή της ελληνικής οικονομίας, χωρίς εξαιρέσεις και αποκλεισμούς η ΟΤΟΕ προτείνει **την έγκαιρη και αποτελεσματική διαχείριση του ιδιωτικού μη εξυπηρετούμενου τραπεζικού χρέους**. Αυτό θα έχει κομβικό ρόλο και για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και για την οικονομική ανάπτυξη, αλλά και για τη μεγιστοποίηση του δημοσίου συμφέροντος.

Ειδικότερα, **ο αυξανόμενος πιστωτικός κίνδυνος απορρέει από:**

- τις **υφεσιακές πολιτικές** εσωτερικής υποτίμησης μισθών των Προγραμμάτων Στήριξης ΕΕ-ΕΚΤ-ΔΝΤ, την επιβολή, από τα ίδια Προγράμματα, υπέρμετρων φορολογικών υποχρεώσεων, που συρρικνώνουν το διαθέσιμο εισόδημα, τη δραματική αύξηση του ποσοστού ανεργίας, αλλά και την αποσταθεροποίηση-απορρύθμιση στην αγορά εργασίας. Σύμφωνα με δημοσίευση στοιχείων της Εθνικής Στατιστικής Αρχής, **το συνολικά διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών στην ελληνική οικονομία ήταν το 2013 κατά 46 δισεκατομμύρια ευρώ χαμηλότερο σε σύγκριση με το αντίστοιχο μέγεθος του 2009 (μείωση 27%)¹⁰**, μείωση που επηρέασε αναλογικά την αύξηση των «κόκκινων δανείων», συνεπώς και του πιστωτικού κινδύνου, στη χώρα μας.

10. Ενδιαφέρον, έχει και η περαιτέρω ανάλυση των απωλειών ανά πηγή προέλευσης του εισοδήματος, ώστε να εντοπίσουμε τις κοινωνικές ομάδες που πιθανώς πλήττονται δυσανάλογα από την οικονομική κρίση: Έτσι, ενώ το εισόδημα από εξαρτημένη εργασία και από κοινωνικές παροχές (συντάξεις, κατά κύριο λόγο) μειώθηκε κατά 30% και 24%, αντίστοιχα, το εισόδημα από περιουσία (τόκοι καταθέσεων, εισόδημα από εκμετάλλευση ακίνητης περιουσίας, κ.λπ.) συρρικνώθηκε μόλις κατά 12%!

Πηγή: <http://www.indeepanalysis.gr/?q=node/1794>

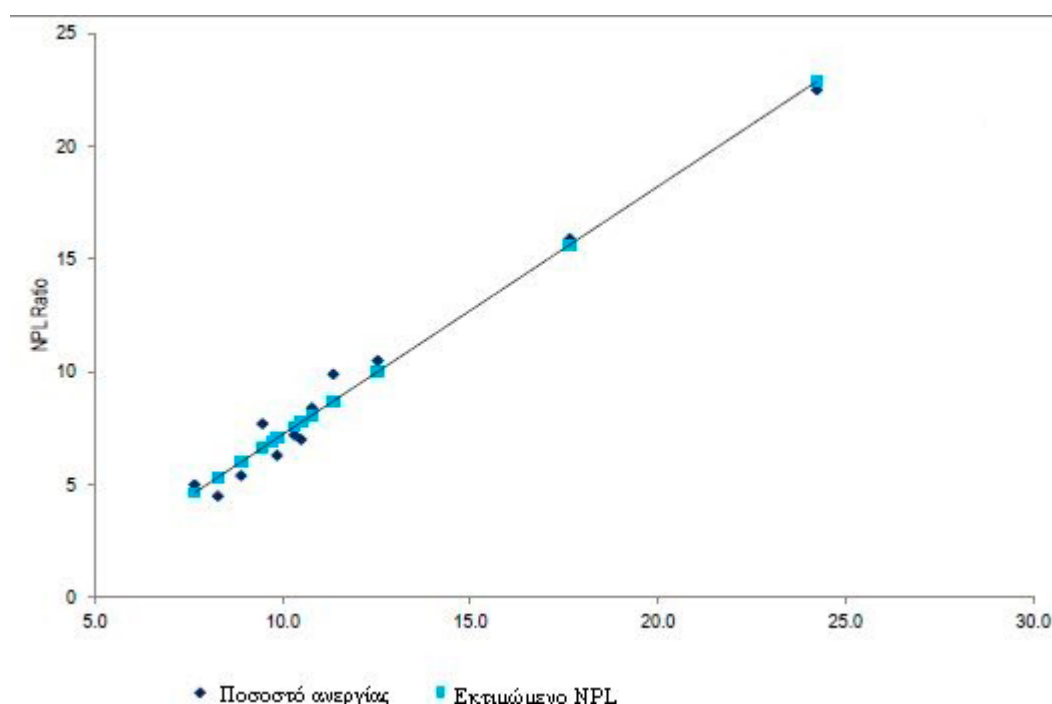
Εισόδημα νοικοκυριών και Μη Κερδοσκοπικών Ιδρυμάτων που εξυπηρετούν νοικοκυριά (ΜΚΙΕΝ), (ποσά σε δις.€)

	2009	2010	2011	2012	2013	Διαφορά 2009-2013	Μεταβολή 2009-2013 (%)
Εισόδημα εξαρτημένης εργασίας	84,233	80,782	73,090	66,010	58,971	-25,262	-30%
Επιδότησεις	2,372	2,320	2,499	2,245	2,173	-200	-8%
Εισόδημα περιουσίας	13,838	12,385	12,986	14,913	12,131	-1,707	-12%
Κοινωνικές εισφορές και παροχές	68,876	66,373	63,793	59,327	52,096	-16,781	-24%
Μεταβιβάσεις κεφαλαίου	1,390	1,526	1,363	719	157	-1,233	-89%
Άλλες πηγές	4,128	3,801	2,863	2,497	2,694	-1,434	-35%
ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΡΩΝ	174.838	167.188	156.595	145.711	128.222	-46.616	-27%

Επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

Επιπλέον, σε πρόσφατη έκθεσή της, μεγάλη επενδυτική τράπεζα(Moody's), κάνει ιδιαίτερη αναφορά στην άμεση συσχέτιση μεταξύ ποσοστού αύξησης της ανεργίας και ποσοστού αύξησης των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Ειδικά για την περίπτωση της Ελλάδας, είναι η μεγαλύτερη μεταξύ των χωρών της περιφέρειας και από τις μεγαλύτερες στην Ευρώπη, αγγίζοντας το 99%! Συγκριτικά, η συσχέτιση των δύο στοιχείων φτάνει στο 92% στην Ισπανία, ενώ στην Ιταλία δεν θεωρείται σημαντική καθώς η φύση του φαινομένου των "κόκκινων" δανείων είναι περισσότερο "δομική", ενώ σε Ελλάδα και Ισπανία χαρακτηρίζεται "κυκλική".

Γραμμική συσχέτιση ποσοστού ανεργίας και NPL's

- από την **υψηλή πιστωτική επέκταση** στην προ κρίσης περίοδο, στα νοικοκυριά και σε επιχειρηματικούς κλάδους με χαμηλή ή και αρνητική προστιθέμενη αξία για το εθνικό προϊόν, καθώς και με την ταυτόχρονη έλλειψη αυστηρού εποπτικού πλαισίου στη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου από τις τράπεζες. Πιο συγκεκριμένα η μείωση των πιστοδοτήσεων προς τη Γενική Κυβέρνηση ως ποσοστού των συνολικών πιστοδοτήσεων μεταξύ 2001-2009 κατά 30 ποσοστιαίες μονάδες, αύξησε κατά το αυτό ποσοστό το μερίδιο των πιστοδοτήσεων προς τον ιδιωτικό τομέα.

Αντίθετα με τα θεωρητικά επιχειρήματα της νεοφιλελεύθερης άποψης, περί εκτοπισμού των ιδιωτικών επενδύσεων, που προέβλεπε την αύξηση της επιχειρηματικότητας, της παραγωγής και της απασχόλησης, μέσα από την αύξηση της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων, το μεγαλύτερο μέρος της αποταμίευσης κατευθύνθηκε στη στεγαστική πίστη(17 ποσοστιαίες μονάδες) και την καταναλωτική πίστη (6 ποσοστιαίες μονάδες).

Η παραγωγική ενεργοποίηση που οι δύο παραπάνω κλάδοι μπορούσαν πιθανά να δημιουργήσουν ήταν τελικά μικρή και πάντως βραχυχρόνια. Η ταχεία επέκταση κατανάλωσης και της κτηματαγοράς αποκάλυπτε ότι η επιλογή του ελληνικού μοντέλου ανάπτυξης υπήρξε ενδογενής: η διόγκωση της εγχώριας ζήτησης αντικατοπτρίζει ένα δομικό έλλειμμα εξωτερικής ανταγωνιστικότητας.

Στο πεδίο της στεγαστικής πίστης ακόμα και όταν πρόκειται για πραγματικές επενδύσεις και όχι για μεταβιβάσεις, τα αποτελέσματα αν και ήταν εντυπωσιακά είναι βραχυχρόνια και χωρίς διαρκή προστιθέμενη αξία για το εγχώριο προϊόν , ενώ στην καταναλωτική πίστη, ενεργοποιήθηκαν κυρίως οικονομίες εκτός συνόρων, καθώς στράφηκε αποκλειστικά σε αγαθά και υπηρεσίες παραγμένα στο εξωτερικό.

Εξέλιξη Δείκτη Μν Εξυπηρετούμενων Δανείων 2005-2013 (πηγή : ΔΝΤ)										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Greece	6,3	5,4	4,5	4,7	7,0	9,1	14,4	23,3	31,9	33,78
Cyprus				3,6	4,5	5,6	9,6	18,6	33,7	41,3 Q3
France	3,5	3,0	2,7	2,8	4,0	3,8	4,3	4,3	4,5	Δ.Υ.
Germany	4,1	3,4	2,7	2,9	3,3	3,2	3,0	2,9	2,7	Δ.Υ.
Ireland	0,7	0,7	0,8	1,9	9,8	12,5	16,1	24,6	25,3	18,73
Italy	5,3	4,9	4,6	6,3	9,4	10,0	11,7	13,7	16,5	17,26

ΕΛΛΑΔΑ (πηγή : ΔΝΤ)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Μν εξυπηρετούμενα δάνεια >90ημ (σε εκ.€)	7.784	12.578	21.242	31.327	45.998	74.637	77.473

B.1 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΜΗ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕΝΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Η μέχρι σήμερα πρόβλεψη και διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων από τα αρμόδια θεσμικά όργανα, δεν διασφαλίζουν τη θωράκιση του συστήματος, ούτε την αποτροπή δημιουργίας φαύλων κύκλων ανατροφοδότησης και διάχυσης των αναταράξεων από τον χρηματοπιστωτικό τομέα στην πραγματική οικονομία και αντιστρόφως.

Τα μέτρα που έχουν ληφθεί μέχρι σήμερα παραβλέπουν τις επιπτώσεις της συνολικής διαχείρισης ενός σημαντικού όγκου μη εξυπηρετούμενων δανείων και σε άλλες αγορές, πέραν της αγοράς πίστης. Παραβλέπουν επίσης, πέραν των κοινωνικών επιπτώσεων, τις πιθανές σωρευτικές συνέπειες στο σύνολο της οικονομίας.

Οι θεσμικές και επιχειρηματικές επιλογές που σήμερα διαθέτει το ελληνικό πιστωτικό σύστημα, με αφετηρία τον μόνιμο μηχανισμό επίλυσης του ιδιωτικού χρέους, υπό τη διαχείριση και την εποπτεία του Κυβερνητικού Συμβουλίου Ιδιωτικού Χρέους (Ν.4224/2013), συνοψίζονται στα εξής:

1. την κατάλληλη χρήση των εργαλείων του **Κώδικα Δεοντολογίας της Τράπεζας της Ελλάδος (Ν.4224/2013)**, μεταξύ βραχυπρόθεσμων ή μακροπρόθεσμων λύσεων και λύσεων οριστικής διευθέτησης. Συνδυαστικά νομοθετήθηκε και η **θέσπιση οριοθετημένων συναλλακτικών σχέσεων και συμπεριφορών για τις τράπεζες και τους πελάτες**, και πιο συγκεκριμένα, η χρήση των εννοιών του «συνεργάσιμου δανειολήπτη» και των «εύλογων δαπανών διαβίωσης».

2. τη **μαζική πώληση μέρους του μη εξυπηρετούμενου χρέους, που περιλαμβάνει υποχρεωτικά εξασφαλίσεις, στον μη τραπεζικό τομέα**, η οποία αποτελεί και την επικρατέστερη σήμερα επιλογή του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, σύμφωνα με τη διεθνή εμπειρία και τις συστάσεις-προτροπές από τα θεσμοθετημένα προκυκλικά εργαλεία εποπτείας. **Αυτή η επιλογή, ενώ αποβλέπει στην άμεση άντληση ρευστότητας για τις τράπεζες και τη διάθεσή της για παροχή χρηματοδότησης στην οικονομία, ενέχει υψηλούς κινδύνους τόσο για την αγορά ακίνητης περιουσίας όσο και για την ίδια την χρηματοοικονομική σταθερότητα, λόγω της έντονα υφεσιακής κατάστασης της οικονομίας και του απορρυθμισμένου περιβαλλοντος λειτουργίας του σκιώδους τραπεζικού τομέα.**

Στο πλαίσιο της υφιστάμενης νομοθεσίας, δε θα πρέπει να μας διαφεύγει η δυνατότητα οριστικών διαγραφών δανείων από τις τράπεζες, με αντιστάθμισμα την κάλυψη της ζημίας που θα καταγραφεί στους ισολογισμούς τους, από την παροχή ισόποσων εγγυήσεων του Ελληνικού Δημοσίου¹¹, με επέκταση της εμπλοκής του δημοσίου στην αποζημίωση του ηθικού και του πιστωτικού κινδύνου των τραπεζών, και με αύξηση των αρνητικών συνεπειών για το δημόσιο χρέος.

11. Η συγκεκριμένη νομοθετική ρύθμιση, σύμφωνα με την έκθεση του Γ.Λ.Κ., αναφέρει ότι: «από την εφαρμογή των διατάξεων προκύπτει απώλεια εσόδων από τις θεσπιζόμενες φοροαπαλλαγές προς τα πιστωτικά ιδρύματα, που δεν είναι δυνατόν να εκτιμηθεί, διότι εξαρτάται από πλήθος παραγόντων, μεταξύ των οποίων είναι η διαγραφή, κατά την διακριτική ευχέρεια των ιδρυμάτων, το περιεχόμενο της συμφωνίας των πιστωτών κ.λ.π.»

B.2 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΜΗ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕΝΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Το σημερινό μέγεθος του μη εξυπηρετούμενου ιδιωτικού χρέους που πρέπει να αντιμετωπίσει το τραπεζικό σύστημα και που αποτελεί τον βασικό παράγοντα πίεσης στη μελλοντική του βιωσιμότητα, απαιτεί μια συνολική θεώρηση του προβλήματος και τον αναγκαίο συντονισμό των αρμόδιων οργάνων και των τραπεζών, στη κατεύθυνση της άμεσης επίλυσης του θέματος με συγκεκριμένα κριτήρια και πολιτικές.

Ατομικές καταστάσεις 5 εμπορικών τραπεζών, 31/12/2014, ποσά σε κιλ€	Σύνολο Δανείων και απαιτήσεων	Σύνολο εξασφαλίσεων (χωρίς τις προσωπικές εγγυήσεις)	Εξυπηρετούμενα δάνεια και απαιτήσεις	Μη εξυπηρετούμενα δάνεια και απομειωμένα	Προβλέψεις	Δάνεια και απαιτήσεις χωρίς πρόβλεψη
ΣΥΝΟΛΑ (ιδ.τομέας)	210.697.294	122.136.217	102.838.398	86.602.686	42.977.440	43.175.773
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΑ	116.996.502	58.650.453	56.213.959	51.907.919	27.909.123	23.998.795
ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΑ	69.617.291	60.486.201	38.082.757	21.397.349	5.626.939	15.770.410
ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΑ	18.644.731	2.897.176	6.093.128	10.803.486	7.442.617	3.360.869
ΛΟΙΠΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	5.438.770	102.388	2.543.054	2.493.728	35.330	2.458.398

Οι πρωτοβουλίες που πρέπει να αναληφθούν σε αυτό το πλαίσιο, χρειάζεται να λάβουν υπόψη τα ακόλουθα τεχνικά κριτήρια, ώστε να αποφευχθούν κίνδυνοι διατάραξης της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος στο σύνολό του:

τη σχέση του μεγέθους των μη εξυπηρετούμενων δανείων με τις διακρατούμενες προβλέψεις, την επίδρασή τους στη χορηγούμενη ρευστότητα στον πραγματικό τομέα της οικονομίας και τα αποδεκτά επίπεδα κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών οργανισμών.

Το μεγαλύτερο μέρος του μη εξυπηρετούμενου ιδιωτικού χρέους ανήκει στον επίσημο τραπεζικό τομέα (εμπορικές-συνεταιριστικές τράπεζες), ενώ περίπου το 12% του συνόλου, τελεί υπό την διαχείριση της Τραπέζης Ελλάδος. Το τμήμα αυτό, ανήκει στις υπό εκκαθάριση πρώην εμπορικές και συνεταιριστικές τράπεζες, στο πλαίσιο της διαδικασίας ανακεφαλαιοποίησης του τραπεζικού συστήματος μεταξύ 2011-2013. Το συγκεκριμένο μέγεθος οφείλει να ενσωματωθεί στην συνολική διαχείριση του μη εξυπηρετούμενου χρέους και στις προτάσεις που καταγράφουμε στη συνέχεια.

Ειδικότερα και όπως καταγράφεται από τα λογιστικά μεγέθη του μη εξυπηρετούμενου ιδιωτικού χρέους, 43,175 δις € επί συνόλου 86,602 δις € δε διαθέτουν προβλέψεις απομείωσης, γεγονός που αναδεικνύει σημαντικούς κινδύνους για την σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος οι οποίοι τροφοδοτούνται με την παράλληλη διατήρηση ενός αρνητικού οικονομικού κλίματος. Το ύψος του μεγέθους αναδεικνύει την αδήριτη ανάγκη της άμεσης δραστικής επίλυσης του συνολικού μεγέθους, με στόχο την αποτελεσματική χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας.

Απαραίτητο σημείο εκκίνησης για τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων είναι η ποιοτική διάρθρωση και αξιολόγηση τους, ώστε να κατηγοριοποιηθούν ποσοτικά και ποσοστιαία οι μέχρι σήμερα συμπεριφορές των δανειοληπτών. Με τον τρόπο αυτό, θα εντοπισθεί και θα αναδειχθεί η πραγματική τους διάσταση, ως προς τον αριθμό των δανειοληπτών και τη συσχέτισή αυτών με τα ποσά των συνολικών καθυστερήσεων.

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΜΗ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕΝΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

1. Πλήθος δανειοληπτών με ενεργά (μη εξοφλημένα) δάνεια.
2. Πλήθος δανειοληπτών με δάνεια σε οριστική καθυστέρηση.
3. Πλήθος δανειοληπτών οι ληξιπρόθεσμες οφειλές των οποίων αποτελούν το 20%,40%,50%,60%,70%,80% αντίστοιχα των συνολικών ληξιπρόθεσμων οφειλών.
4. Κατάσταση που να περιλαμβάνει Έτος τελευταίας καταβολής-Πλήθος δανείων-Άληκτα Κεφάλαια-Ληξιπρόθεσμες Οφειλές

B.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΤΟΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΜΗ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ

Η πρότασή μας λειτουργεί συμπληρωματικά και αλληλένδετα με την προαπαιτούμενη παραγωγική και αναπτυξιακή συμφωνία μετασχηματισμού της ελληνικής οικονομίας(δες B2.2), η οποία θα συμβάλει στη σταδιακή απομείωση του μη εξυπηρετούμενου ιδιωτικού χρέους.

Για τη βέλτιστη και αποτελεσματική διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, επισημαίνουμε ότι **το ελληνικό τραπεζικό σύστημα διαθέτει ένα ικανό μέγεθος απόδοσης ρευστότητας, μέσω των υψηλών προβλέψεων απομείωσης των βασικών κεφαλαίων του**, που έχουν ήδη καταγραφεί στους ισολογισμούς των τραπεζών. Αυτό το μέγεθος μπορεί να αποτελέσει τη βάση μελλοντικής απελευθέρωσης ρευστότητας για τη χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας, όταν τα δάνεια αυτά έρθουν σε κανονική κατάσταση αποπληρωμής.

Κατά την εκπλήρωση των θεσμικών υποχρεώσεων των τραπεζών στη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων ελληνικών νοικοκυριών και επιχειρήσεων και στο πλαίσιο της εφαρμογής βέλτιστων πρακτικών, πρέπει να αξιοποιηθεί στο σύνολό του το ανθρώπινο δυναμικό των πιστωτικών ιδρυμάτων ως προς: τις διαδικασίες αξιολόγησης της δυνατότητας αποπληρωμής των δανειοληπτών, στους δεσμευτικούς κανόνες συμπεριφοράς των τραπεζών με σαφή χρονοδιαγράμματα, και στους όρους επικοινωνίας μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων και δανειοληπτών.

Λαμβάνοντας υπόψη το παραπάνω πλαίσιο και για την αποτελεσματική διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, η ΟΤΟΕ προτείνει:

α) ποσοτική κατάταξη και αξιολόγηση των κόκκινων δανείων, ανάλογα με τον αριθμό των δανειοληπτών και τη συσχέτισή τους με το ποσό των συνολικών καθυστερήσεων που κατέχουν, για όλες τις κατηγορίες δανείων.

Αρχικά, ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να υπάρξει για την κατηγορία των μεγάλων, **επιχειρηματικών και στεγαστικών μη εξυπηρετούμενων δανείων**. Σκοπός είναι η ανάδειξη και ο εντοπισμός της πραγματικής διάστασης του προβλήματος, με **γνώμονα την άμεση ρευστοποίηση αυτών των απαιτήσεων, για την απελευθέρωση ρευστότητας προς τον πραγματικό τομέα της οικονομίας.**

Ειδικά για τα **μεγάλα «κόκκινα» επιχειρηματικά δάνεια**, υπάρχει συγκεκριμένη ανάλυση της ΤτΕ, από την οποία προκύπτει μικρός αριθμός πιστούχων που κατέχουν μεγάλο ύψος ληξιπρόθεσμων οφειλών και σε συγκεκριμένους οικονομικούς κλάδους(6.000 πιστούχοι με 28,5 δις ληξιπρόθεσμων οφειλών), ενώ ανάλογα στοιχεία αναμένουμε να προκύψουν και από την ανάλυση των κόκκινων στεγαστικών δανείων.

Από την Έκθεση της ΤτΕ αναφέρουμε ενδεικτικά: «...τα μισά περίπου από τα μεγάλα επιχειρηματικά δάνεια σε καθυστέρηση αντιστοιχούν σε μερικές εκατοντάδες πιστούχους, με τους μισούς από αυτούς να συγκεντρώνονται σε μόνο έξι κλάδους οικονομικής δραστηριότητας από 88 συνολικά κλάδους, ενώ είναι σε καθυστέρηση για διάστημα τουλάχιστον τριών ετών.....η συγκέντρωση αφορά σχετικά μικρό αριθμό πιστούχων, οι οποίοι ουσιαστικά επιμερίζονται σε λίγους κλάδους, κυρίως στους κλάδους κατασκευών κτιρίων, καταλυμάτων, διαχείρισης ακίνητης περιουσίας, έργων πολιτικού μηχανικού, χονδρικού και λιανικού εμπορίου, βιομηχανίας τροφίμων, δραστηριοτήτων ανθρώπινης υγείας και παραγωγής κλωστοϋφαντουργικών υλών.»

Επισημαίνουμε ότι η συγκεκριμένη διαχείριση απαιτεί να ληφθεί υπόψη, πέραν του στενού οικονομικού ορισμού τους ως βιώσιμων (σύμφωνα με το λόγο EBITDA (μικτών κερδών) προς το σύνολο των δανειακών τους υποχρεώσεων), και η συνολική κοινωνική και αναπτυξιακή συνεισφορά των επιχειρήσεων.

Ειδικότερα οι επιχειρήσεις πρέπει να αξιολογηθούν:

- για τη διατήρηση των θέσεων εργασίας κατά το πρόσφατο παρελθόν αλλά και να δεσμευτούν για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας,
- για την άμεση θετική συμβολή του κλάδου και της επιχείρησης στη στήριξη της νέας αναπτυξιακής και παραγωγικής συμφωνίας, για την ανάταξη της ελληνικής οικονομίας.

Συνολικά, οι λύσεις που θα εφαρμοστούν δεν πρέπει να επιτρέψουν φαινόμενα:

- ριζικών αναδιαρθρώσεων στην κατεύθυνση της υπέρμετρης συγκεντροποίησης επιχειρηματικών κλάδων που είναι συστημικά σημαντικοί για την παραγωγική αναδιάρθρωση της οικονομίας,
- μη ομαλών συναλλακτικών συμπεριφορών από δανειολήπτες, που ενώ διαθέτουν πόρους για την αποπληρωμή των μη εξυπηρετούμενων οφειλών τους, δεν ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους,
- ευνοϊκής και αδιαφανούς μεταχείρισης συγκεκριμένων δανειοληπτών από τις Τράπεζες,
- άνισης μεταχείρισης των μέχρι σήμερα συνεπών δανειοληπτών. Πρέπει επίσης να προσαρμοστούν τα επιτόκια και οι τρόποι αποπληρωμής στα νέα οικονομικά δεδομένα, ώστε να μη δημιουργηθούν νέα αποθέματα κόκκινων δάνειων και να ελαφρυνθεί η επιβάρυνση των δανειοληπτών.

β) Εφαρμογή δυναμικών προϊόντων ρύθμισης των δανείων, ώστε να μετατραπούν σε εξυπηρετούμενα με βάση τη σημερινή οικονομική δυνατότητα των δανειοληπτών.

Παράλληλα, προτείνουμε την εφαρμογή δυναμικών προϊόντων ρύθμισης ή και αποκατάστασης των μη εξυπηρετούμενων δανείων, που καλύπτονται από κατάλληλες προβλέψεις ή/και εξασφαλίσεις, με την αξιοποίηση στο μέγιστο βαθμό των διαθέσιμων μακροπρόθεσμων εργαλείων ως προς τη διάρκεια, το επιτόκιο και τους τρόπους αποπληρωμής, του μη εξυπηρετούμενου ιδιωτικού χρέους.

Η εν λόγω διευθέτηση αποβλέπει στο να επαναφέρει μη εξυπηρετούμενα σήμερα δάνεια νοικοκυριών και επιχειρήσεων, με βιώσιμα χαρακτηριστικά, σε καθεστώς κανονικής αποπληρωμής. Τέτοια σύνθετα και παραμετρικά προγράμματα ρύθμισης, θα έχουν θετική επίδραση στη σταθερή διευθέτηση του πιστωτικού κινδύνου, στη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και στην κάλυψη των αναγκών της ελληνικής οικονομίας.

Ιδιαίτερη μέριμνα τέλος πρέπει να ληφθεί για τις χορηγήσεις εκείνες στις οποίες οι πιστούχοι βρίσκονται σε καθεστώς πλήρους ανικανότητας αποπληρωμής σύμφωνα με την σημερινή οικονομική τους κατάσταση, αξιοποιώντας τις διαθέσιμες θεσμικές δυνατότητες περί αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης προς τα πιστωτικά ιδρύματα.

γ) Προστασία της πρώτης κατοικίας, για λόγους κοινωνικής συνοχής και αποτροπής ακραίων φαινομένων στην αγορά ακινήτων

Η επιτυχής διαχείριση του προβλήματος από τις αρμόδιες θεσμικές αρχές και τα πιστωτικά ιδρύματα στις υφιστάμενες συνθήκες, προϋποθέτει σωστή πρόβλεψη και πρόληψη, αλλά και καμιά υποτίμηση του βαθμού σύνδεσης και αλληλεξάρτησης των μη εξυπηρετούμενων δανείων με τις εξελίξεις στην αγορά ακινήτων.

Ως κεντρικό στο σχηματισμό του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος, η διαχείριση ακίνητης περιουσίας είναι το δεύτερο τη τάξει μέγεθος, μετά το χονδρικό και λιανικό εμπόριο. Επιπλέον, η διαχρονική τάση είναι αυξητική, καθώς σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής το μερίδιο της αγοράς ακινήτων στο ΑΕΠ ανήλθε στο 17% το 2012, από 11% που ήταν το 2000. Η αγορά κατοικιών ανέρχεται σε αξία στο 50% περίπου της συνολικής αγοράς. Ειδικότερα οι εξασφαλίσεις σε ακίνητη περιουσία ιδιωτών και επιχειρήσεων ανέρχονται σε 104,8 δις ή στο 49,7% της αξίας των συνολικών δανείων των 5 μεγαλύτερων εμπορικών τραπεζών.

Μακροοικονομικές παραδοχές τιμών ακινήτων στο τεστ προσομοίωσης ΤτΕ 2013-2016				
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος,	Δυσμενές Σενάριο			
	2013	2014	2015	2016
Τιμές οικιστικών ακινήτων	-13,6	-12,1	-8,5	-4,2
Τιμές εμπορικών ακινήτων	-15,0	-11,8	-8,6	-4,8

Κατά συνέπεια, η αγορά ακινήτων αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για τις οικονομικές και τραπεζικές εξελίξεις στην Ελλάδα, ιδιαίτερα στη σημερινή συγκυρία. Ωστόσο, μια προκυκλική πολιτική στην αγορά κατοικίας με στόχο την ανάκαμψη δεν είναι εφικτή, επειδή οι εξελίξεις στην αγορά κατοικίας είναι κατά κανόνα αποτέλεσμα και όχι αίτιο της αναπτυξιακής πορείας της οικονομίας.

Με αυτά τα δεδομένα και για λόγους κοινωνικής συνοχής και αποτροπής ακραίων οικονομικών εξελίξεων, επιβάλλεται ιδιαίτερα η προστασία της α' κατοικίας, με συγκεκριμένα ποσοτικά όρια που θα καλύπτουν τις ανάγκες των χαμηλών και μεσαίων εισοδημάτων.

Πρέπει συνολικότερα να εντοπισθούν οι απαιτούμενοι χειρισμοί για την επίτευξη σταθερότητας στην αγορά ακινήτων. Ο λόγος είναι ότι οποιαδήποτε αναταραχή σε αυτήν θα επηρεάσει δυσμενώς και άμεσα τα μεγέθη του τραπεζικού τομέα, μέσω της μεταβολής στην αξία των διακρατούμενων από τις Τράπεζες εξασφαλίσεων σε ακίνητη περιουσία, συνεκτιμώντας και τις προοπτικές εξέλιξης αυτής της αξίας την επόμενη διετία.

δ) Διερεύνηση δυναμικών λύσεων για την αξιοποίηση των ισχυρών αποθεμάτων ρευστότητας, που κατέχουν τα πιστωτικά ιδρύματα.

Με ζητούμενο την αξιοποίηση των δυναμικών αποθεμάτων απόδοσης ρευστότητας για την ζωτική εκκίνηση χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας, μέσω των σωρευμένων προβλέψεων που διακρατούν τα πιστωτικά ιδρύματα, απαιτείται η από κοινού διερεύνηση, μεταξύ πολιτείας και τραπεζών, δυναμικών λύσεων για την επίλυση του μη εξυπηρετούμενου χρέους, με τρόπο που να μην διαταράσσεται η κεφαλαιακή επάρκεια αλλά και να μην δημιουργούνται ζητήματα αθέτησης του ηθικού κινδύνου που έχουν αναλάβει τα πιστωτικά ιδρύματα.

Στο πλαίσιο αυτό και με βάση τα αριθμητικά μεγέθη του μη εξυπηρετούμενου ιδιωτικού χρέους, η ΟΤΟΕ προτείνει την από κοινού εξεύρεση συνολικών λύσεων, προκειμένου να εξετάσουν το ενδεχόμενο λειτουργίας μιας νέας πιστωτικής δομής, για τη διεύθυνση του μη εξυπηρετούμενου χρέους, στο τμήμα εκείνο των δανείων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, στα οποία έχουν ληφθεί ατομικές προβλέψεις απομείωσης και διαθέτουν τις ανάλογες ενυπόθηκες εξασφαλίσεις, αξιοποιώντας τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία και κεφάλαια, αποφεύγοντας αγοραίες λύσεις, που αποσταθεροποιούν τη τραπεζοκεντρική δομή του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος.

ε) Πράξεις Νομισματικής Πολιτικής της ΕΚΤ με αποδοχή των NPLs ως εγγύηση για άντληση ρευστότητας.

Το μέγεθος των μη εξυπηρετούμενων δανείων στο σύνολο της Ε.Ε ανέρχεται, σύμφωνα με τα stress tests του 2014, σε 867δισ€, με ανοδικές τάσεις, αντικατοπτρίζοντας το οικονομικό περιβάλλον και τις επιπτώσεις των προγραμμάτων λιτότητας που ανατροφοδοτούν την ανεργία και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στην ΕΕ. **Με τις δεδομένες συνθήκες και τις συνέπειές τους για το τραπεζικό σύστημα, είναι αναγκαίο να βρεθεί κεντρική ευρωπαϊκή λύση για τον πιστωτικό κίνδυνο**, που επικρατεί και προκαλεί έντονη πιστωτική συρρίκνωση, η οποία ενισχύεται από τη νέα αυστηρή εποπτική πολιτική της Τραπεζικής Ένωσης.

Σε αυτό το πλαίσιο είναι αναγκαίο για την ανάπτυξη να υιοθετήσει η ΕΚΤ, ως υπεύθυνη αρχή νομισματικής και πιστωτικής πολιτικής στην ΕΕ, κατάλληλες πολιτικές για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και τη συνδρομή του τραπεζικού συστήματος στην παραγωγική ενεργοποίηση των οικονομιών.

Τέτοιας μορφής ενέργειες θα μπορούσε να είναι η αγορά / αποδοχή από την ΕΚΤ των μη εξυπηρετούμενων δανείων των ευρωπαϊκών τραπεζών ως καλυμμάτων άντλησης ρευστότητας, για συγκεκριμένο διάστημα και με ειδικά κριτήρια. Αυτή θα βοηθήσει στην ανάσχεση της πιστωτικής συρρίκνωσης που επικρατεί σε συγκεκριμένες χώρες της ΕΕ. Θα προωθήσει την χρηματοπιστωτική σταθερότητα στον ευρωπαϊκό τραπεζικό κλάδο και παράλληλα θα λειτουργήσει αποτρεπτικά στην ανατροφοδότηση της κρίσης μεταξύ τραπεζικού κλάδου και δημόσιων οικονομικών, ανατροφοδότηση που αποτελεί βασικό συστατικό κριτήριο για τη θεσμοθέτηση της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης.

Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΚΤ ΣΤΟΝ ΑΥΞΗΜΕΝΟ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΚΙΝΔΥΝΟ

Σύμφωνα με τον πρωταρχικό σκοπό της νομισματικής πολιτικής που ασκεί η ΕΚΤ(μαζί με την ΤτΕ και τις υπόλοιπες κεντρικές τράπεζες) είναι η σταθερότητα των τιμών, δηλ. ο πληθωρισμός στην ευρωζώνη, να κινείται κοντά στα επίπεδα μεταξύ (0 και 2%) σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Αυτό δε συνέβη δυστυχώς τότε στο διάστημα 2001-2010. **Η χώρα μας, σε μέσους όρους δεκαετίας, κινήθηκε υψηλότερα κατά 65% σε σχέση με το σύνολο των χωρών της ζώνης του ευρώ στο μέγεθος του πληθωρισμού, κι αυτό δεν οφειλόταν, όπως πολλοί δογματικά υποστηρίζουν, στην αύξηση των μισθών των εργαζομένων (πληθωρισμός μισθών και τιμών) καθώς οι όποιες αυξήσεις δόθηκαν, κινούνταν στα πλαίσια της πολιτικής σύγκλισης με την ΟΝΕ, αλλά πυροδοτήθηκαν από τον πληθωρισμό ζήτησης, αποτέλεσμα του ρυθμού πιστωτικής επέκτασης.**

Το εργαλείο λοιπόν με το οποίο, επετεύχθησαν αυτές οι “επιδόσεις πληθωρισμού”, ήταν η επεκτατική νομισματική πολιτική (αύξηση της ποσότητας χρήματος) που ακολούθησε η ΕΚΤ. Κάτι που έδωσε αυξημένη και φτηνή (λόγω μείωσης επιτοκίων) ρευστότητα στις εμπορικές τράπεζες, οι οποίες μετέφεραν μέσω του δανεισμού την ρευστότητα αυτή, στα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις. Αν στην ακολουθούμενη νομισματική πολιτική προσθέσουμε και την απότομη αύξηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας του ευρώ και τις τεράστιες αυξήσεις στην αγορά καυσίμων που εμφανίστηκαν(τον Φεβρουάριο του 1999 η τιμή του βαρελίου ήταν 10,2\$ ενώ το 2006 έχει ξεπεράσει τα 100\$) έχουμε ένα εκρηκτικό μίγμα πληθωρισμού, που δεν οφείλεται στις όποιες διεκδικήσεις των συνδικάτων. Εάν η Ελλάδα δεν είχε προσχωρήσει στην ΟΝΕ το 2001, η ΤτΕ θα έθετε κατά την περίοδο 2001-2003 ονομαστικό επιτόκιο τρεις με τρεισήμισι φορές υψηλότερο του μέσου επιτοκίου της ΕΚΤ την ίδια περίοδο (10-12% έναντι 3,5%) προκειμένου να ελέγξει τον πληθωρισμό. Η ασυμβατότητα αυτή μπορεί να εξηγήσει την συμπεριφορά του Ελληνικού πληθωρισμού κατά τα χρόνια της συμμετοχής της Ελλάδας στην ΟΝΕ.

Με βάση τις συνθήκες υψηλής ζήτησης που δημιούργησε η μεγέθυνση της οικονομικής δραστηριότητας, **η Ελλάδα χρειαζόταν μια σχετικά περιοριστική νομισματική πολιτική, για να αποτρέψει τόσο την ασύμβατη αύξηση του ρυθμού πληθωρισμού αλλά και την πρωτοφανή επεκτατική πιστωτική πολιτική που δημιούργησε σήμερα τον αυξημένο όγκο καθυστερημένων δανείων. Εδώ σκιαγραφείται και ο ηθικός κίνδυνος, που πιστεύουμε ότι πρέπει να αναληφθεί ανάλογα από την ίδια την Ε.Κ.Τ. στα πλαίσια της συνολικής επίλυσης του μη εξυπηρετούμενου ιδιωτικού χρέους στην Ευρωζώνη.**

Γ. ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΜΗ ΣΥΣΤΗΜΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΙΑΣ ΝΕΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΔΟΜΗΣ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Με την ήδη αποφασισμένη στρατηγική από τις συναρμόδιες αρχές, τα όποια κεφάλαια που διατέθηκαν από το ΤΧΣ, οδεύουν αποκλειστικά στην κάλυψη των τωρινών και μελλοντικών κεφαλαικών αναγκών, που προκύπτουν ως απόρροια του δυσμενούς οικονομικού περιβάλλοντος αλλά και των νέων αυστηρότερων απαιτήσεων που τίθενται παράλληλα σε εφαρμογή από την Τραπεζική Ένωση, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι στο τέλος της διαδικασίας, δημιουργείται ένα κεφαλαιακά ισχυρότερο τραπεζικό σύστημα, που είναι ικανό να εγγυηθεί την αναγκαία και εσωτερική, αναπτυξιακή διαδικασία προκειμένου η ελληνική οικονομία να απεγκλωβιστεί από τη διαδικασία διαρκούς συρρίκνωσής της.

Με δεδομένα την προσωρινή φύση του ΤΧΣ, όπως προβλέφθηκε νομοθετικά, αλλά και τη συνολική επιβάρυνση του δημοσίου χρέους από την ανακεφαλαιοποίηση, το σημερινό συνολικά εκταμιευμένο ποσό και μερίδιο του δημοσίου θα πρέπει:

- είτε να πωληθεί, με πραγματικό όφελος για το Δημόσιο, στον ιδιωτικό τομέα ,
- είτε, μετά την προβλεπόμενη λήξη της θητείας του ΤΧΣ, «γενομένης εκκαθαρίσεως αποδίδεται το κεφάλαιο και η περιουσία του περιέρχεται αυτοδικαίως στο Ελληνικό Δημόσιο, ως οιονεί καθολικό του διάδοχο» (άρθρο 3 παρ. 5 Ν.3864/2010).

Το διαμορφωμένο πλαίσιο δημόσιας συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο των συστημικών τραπεζών και η νομοθετημένη ως προσωρινή, κεφαλαιακή τους στήριξη, θέτει στην Πολιτεία ευθύνες για τη διενέργεια στρατηγικών πολιτικών στον τραπεζικό κλάδο, με στόχο τον αναπτυξιακό εμπλουτισμό της λειτουργίας του και την αναπτυξιακή χρήση των διαθέσιμων πόρων.

Στον τομέα αυτό, κρίνεται απαραίτητη η ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησης των μη συστημικών τραπεζών με αναπτυξιακά χαρακτηριστικά, τόσο για την χρηματοπιστωτική σταθερότητα και τη μείωση της υψηλής συγκέντρωσης του κλάδου, όσο και για την δημιουργία ενός εργαλείου αναπτυξιακής τραπεζικής πολιτικής με περιφερειακά χαρακτηριστικά, διατηρώντας παράλληλα και αξιοποιώντας μέρος από τα κεφαλαιακά αποθέματα για την ανακεφαλαιοποίηση του τραπεζικού συστήματος.

Στο πλαίσιο αυτό, η ΟΤΟΕ προτείνει τη δημιουργία ενός νέου πυλώνα στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Ο νέος τραπεζικός πυλώνας θα λειτουργεί συμπληρωματικά με τις υφιστάμενες συστημικές τράπεζες, αξιοποιώντας τα ιδιαίτερα περιφερειακά αναπτυξιακά χαρακτηριστικά, που ιστορικά διαθέτουν η συνεταιριστική πίστη και η εξειδικευμένη εμπορική τραπεζική, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Σκοπός της πρότασής μας είναι η συγκρότηση του νέου τραπεζικού πυλώνα, να λειτουργήσει με στόχο:

- την ενίσχυση της παρουσίας του τραπεζικού τομέα, στην υπάρχουσα χρηματοπιστωτική δομή,
- την ανάδειξη ενός εξειδικευμένου και σημαντικού χρηματοπιστωτικού εργαλείου για την περιφερειακή ανάπτυξη, σύμφωνα και με τις προτάσεις της ΟΤΟΕ για τις Συνεταιριστικές Τράπεζες,
- τη διασφάλιση των θέσεων εργασίας στον τραπεζικό κλάδο.

Ειδικότερα, ως επιχειρηματικό μοντέλο λιανικής τραπεζικής, οι συνεταιριστικές τράπεζες παρουσιάζουν πολύ σημαντικά στοιχεία διαφοροποίησης: χαρακτηρίζονται από τη σύνδεσή τους με τον τοπικό παραγωγικό ιστό, την «αγκίστρωσή» τους στη γεωγραφική τους περιοχή, την εγγύτητά τους στον πελάτη, τη χρηματοδότηση ειδικών τομέων, την υποστήριξη των τοπικών συμφερόντων και των κοινωνικών φορέων, καθώς επίσης και από την αλληλεγγύη τους.

Να σημειωθεί ότι, η Ευρωπαϊκή Οδηγία περί εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων 2014/59(BRRD) προβλέπει τη χρήση του εργαλείου της δημόσιας ανακεφαλαιοποίησης, σε τομείς του πιστωτικού τομέα, που είναι σημαντικοί για την εθνική οικονομία και για την εύρυθμη λειτουργία του χ/π συστήματος, σε συνδυασμό με τυχόν συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα.

Η ΟΤΟΕ, πιστεύει ότι η ικανή συνθήκη συγκρότησης μιας συμπληρωματικής και σημαντικής χρηματοπιστωτικής δομής που απαιτείται για να καλύψει τοπικές και περιφερειακές ιδιαιτερότητες και ανάγκες της ελληνικής οικονομίας μαζί με την παράλληλη υιοθέτηση ενός στρατηγικού σχεδίου αναδιαμόρφωσης της λειτουργίας των συστημικών τραπεζών προσανατολισμένο με μια νέα αναπτυξιακή συμφωνία στοχευμένης και κλαδικής χρηματοδότησης του πραγματικού τομέα της οικονομίας, θα μπορέσουν να ανταποκριθούν στις σύγχρονες και ιδιαίτερες ανάγκες των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων από το τραπεζικό σύστημα της χώρας, καταπολεμώντας τον χρηματοπιστωτικό αποκλεισμό, υποστηρίζοντας την περιφερειακή ανάπτυξη και συμμετέχοντας σε δραστηριότητες δημοσίου συμφέροντος που θα ενισχύσουν την οικονομική και κοινωνική συνοχή στην χώρα.

Γ.1 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Η ΟΤΟΕ από το 2008, με την παρέμβασή της και τις επεξεργασμένες προτάσεις που κατέθεσε τόσο τον Νοέμβριο του 2012 για τον Ρόλο του Τραπεζικού Συστήματος όσο και τον Μάιο του 2013 για το ρόλο των συνεταιριστικών τραπεζών, θεωρεί την ενεργοποίηση και τον μετασχηματισμό του χρηματοπιστωτικού συστήματος, με κριτήριο τη συμβολή του στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, ως θέμα ζωτικής σημασίας για το μέλλον της ελληνικής οικονομίας.

Η ΟΤΟΕ πιστεύει ότι η σταθερότητα και η ενίσχυση της τραπεζοκεντρικής δομής του ελληνικού χ/π συστήματος πρέπει να στηρίζεται στους παρακάτω πυλώνες:

μια δημόσια τράπεζα επενδύσεων, με σκοπό την παροχή αναπτυξιακών δανείων σε κρίσιμους τομείς και περιόδους της οικονομίας

ισχυρές εμπορικές τράπεζες, που να εξυπηρετούν τις πραγματικές ανάγκες χρηματοδότησης των νοικοκυριών, των επιχειρήσεων, και θα προωθούν την πιστωτική επέκταση με νέα παραγωγικά και κλαδικά χαρακτηριστικά και μακροπρόθεσμους επιχειρηματικούς στόχους, στην υπηρεσία της ελληνικής οικονομίας,

τοπικού ενδιαφέροντος περιφερειακές συνεταιριστικές τράπεζες, που να επικεντρώνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες και στην περιφερειακή ανάπτυξη καθώς και ειδικού σκοπού ιδρύματα (ταμειευτήρια) που να προάγουν τις παραδοσιακές συναλλακτικές αξίες

Η επιδιωκόμενη αναπτυξιακή δομή του τραπεζικού συστήματος, μαζί με τη μεταρρύθμιση και την ενίσχυση των δομών λειτουργίας του, αλλά και την απαραίτητη διαφάνεια και λογοδοσία στη λειτουργία του, είναι τα ζητούμενα θεμέλια για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας, με στόχο τη σταθερότητα του οικονομικού συστήματος στο σύνολό του.

Λαμβάνοντας υπόψη τον ιστορικά ιδιαίτερο ρόλο του επίσημου τραπεζικού τομέα στην ελληνική οικονομία, η ΟΤΟΕ θεωρεί επιτακτικά αναγκαία για την ανάπτυξη την παροχή της μεγαλύτερης δυνατής στήριξης του συνόλου των υφιστάμενων σήμερα Τραπεζών και Πιστωτικών Οργανισμών.

Οι συστημικές τράπεζες στην Ελλάδα με τη ισχυρή κεφαλαιακή θέση και τη διάρθρωσή τους, βρίσκονται στον πυρήνα της οικονομικής δραστηριότητας, με τις ανάλογες εταιρικές και κοινωνικές ευθύνες, για το σημαντικό ρόλο που διαθέτουν κατέχοντας το 94,1% του συνολικού ενεργητικού του ελληνικού τραπεζικού τομέα.

Στο πλαίσιο αυτό, το θεμελιώδες χαρακτηριστικό για την αναπτυξιακή αρχιτεκτονική και προοπτική του ελληνικού συστημικού τραπεζικού συστήματος, θα πρέπει να αναζητηθεί στην εξειδικευμένη λιανική και εμπορική τραπεζική λειτουργία, που εξατομικεύει επιχειρηματικά και σε νέα συναλλακτικά πρότυπα, τις οικονομικές ανάγκες, δραστηριότητες, και προοπτικές της ελληνικής οικονομίας.

Η ΟΤΟΕ τάσσεται υπέρ της ενίσχυσης και του αναπτυξιακού εμπλουτισμού των κανόνων δεοντολογίας και των κωδίκων χρηστής διακυβέρνησης των τραπεζών. Οι ελληνικές τράπεζες πρέπει να διαφυλάττουν υγιείς δομές περιουσιακών στοιχείων, να αναλαμβάνουν λογικούς κινδύνους, να εστιάζουν στις παραδοσιακές και εμπορικές τραπεζικές τους δραστηριότητες, και να καθορίζουν τις διαδικασίες επένδυσης και κεφαλαιοποίησής τους,

Γ.2 ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ

ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΣΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Η συγκυρία που διανύει η χώρα μας και ιδιαίτερα οι δημοσιονομικές και οι τραπεζικές εξελίξεις της τελευταίας πενταετίας, καθιστούν αναγκαία τη δημιουργία μιας εθνικής προσπάθειας, με την ανάληψη συγκεκριμένων και υπεύθυνων πρωτοβουλιών από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Πρωτοβουλιών που θα αποτελέσουν την αφετηρία και τη σταθερή βάση της νέας αναπτυξιακής πορείας της χώρας.

Προϋπόθεση για την επιτυχία μιας τέτοιας προσπάθειας αλλά και για την επιτυχή και μόνιμη αντιμετώπιση των προκλήσεων του τραπεζικού συστήματος, είναι μία συμφωνία – διακήρυξη για το τέλος της αδιέξοδης λιτότητας, των περαιτέρω επιβαρύνσεων της ελληνικής κοινωνίας και της απαξίωσης των παραγωγικών δυνάμεων του τόπου.

Η καταπολέμηση της ανεργίας και η διασφάλιση σταθερής, αξιοπρεπούς απασχόλησης πρέπει να είναι βασική προτεραιότητα στο μίγμα οικονομικής και κοινωνικής αναπτυξιακής πολιτικής την επόμενη δεκαετία, διευκολύνοντας και το ξεπέρασμα των προκλήσεων που αντιμετωπίζει το τραπεζικό σύστημα.

Για να προκύψουν και να αποδώσουν, άμεσα όσο και μακροπρόθεσμα, οι επιδιωκόμενοι θετικοί ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης, πρέπει ύστερα από μια μακρά περίοδο δραστηρικής απομείωσης του εγχώριου προϊόντος και της απασχόλησης, ως αποτέλεσμα των μέχρι σήμερα κυρίαρχων πολιτικών λιτότητας, απαιτούνται να αξιοποιηθούν δυναμικά οι αδρανείς παραγωγικοί πόροι, το ανθρώπινο δυναμικό και τα συγκριτικά παραγωγικά πλεονεκτήματα της ελληνικής οικονομίας.

Η ΟΤΟΕ πιστεύει ότι, για να μπορέσουν να αντιμετωπιστούν με κοινωνική και αναπτυξιακή αποτελεσματικότητα οι σύνθετες προκλήσεις τις οποίες σήμερα αντιμετωπίζει το τραπεζικό σύστημα, αλλά και για να επιτευχθούν οι εθνικοί οικονομικοί και δημοσιονομικοί στόχοι, απαιτείται μεγάλης κλίμακας εξωτερική και εγχώρια χρηματοδότηση (ένα μεγάλο επενδυτικό σοκ + ένα σοκ τόνωσης της εγχώριας ζήτησης) παράλληλα με την κοινωνικά αποτελεσματικότερη αποπληρωμή του δημοσίου χρέους, ώστε με τις θετικές επιδράσεις που θα επιφέρουν στην οικονομική δραστηριότητα, το τραπεζικό σύστημα να αρχίσει να παίζει ουσιαστικά το ρόλο του για τη στήριξη της πραγματικής οικονομίας.

Η ΟΤΟΕ θεωρεί κρίσιμη τη χάραξη και συμφωνία, από τους αρμόδιους οικονομικούς φορείς, τις αρχές, και τους κοινωνικούς συνομιλητές, ενός συγκεκριμένου και σταθερά εφαρμόσιμου, δομικού και παραγωγικού μετασχηματισμού, για την καθιέρωση αναπτυξιακών πολιτικών στην ελληνική οικονομία, οι οποίες θα στοχεύουν:

- στην δημιουργία ισχυρής παραγωγικής βάσης με υψηλή προστιθέμενη αξία, που προω-

θεί την ποιοτική και μακροχρόνια βιώσιμη αύξηση του εγχώριου εθνικού προϊόντος, ενώ ενισχύει την προώθηση παραγωγικών επενδύσεων, με στόχευση στην υποκατάσταση των εισαγωγών ,

- στην ενίσχυση της εσωτερικής ζήτησης και του επιπέδου των εξαγωγών, χωρίς εμμονές στο δόγμα της ανάπτυξης μόνο των διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών, οι οποίες προϋποθέτουν λογικές εσωτερικής υποτίμησης,
- στην περιφερειακή ανάπτυξη, με έμφαση στον πρωτογενή και τον δευτερογενή τομέα, στις αντίστοιχες μικρομεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις, καθώς και στις συνέργειές τους, με τον τριτογενή τομέα,
- στην ανάπτυξη της καινοτομίας και την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στην παραγωγική διαδικασία
- στην αύξηση των σταθερών θέσεων εργασίας, με αξιοπρεπείς όρους αμοιβής και εργασίας μέσω συλλογικών διαπραγματεύσεων και συμβάσεων.

Προαπαιτούμενο για την επίτευξη ισχυρών και βιώσιμων ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης, αποτελεί ο αναπτυξιακός προσανατολισμός της επιχειρηματικής λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων, με απαραίτητη την καθιέρωση μακροπρόθεσμων επιχειρηματικών στόχων, κατά τρόπο ώστε να αλληλεπιδρούν πολλαπλασιαστικά με τη **νέα παραγωγική και αναπτυξιακή συμφωνία της ελληνικής οικονομίας**, και να εντάσσουν στους Κώδικες Εταιρικής Διακυβέρνησης, κριτήρια και προϋποθέσεις ως κρίσιμους παράγοντες θετικής αξιολόγησης της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης:

- α) την κοινωνική και αναπτυξιακή χρησιμότητα των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών στις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά,
- β) τη δημοκρατική λειτουργία της επιχείρησης, με σεβασμό στα δικαιώματα των εργαζομένων, στις ανάγκες και στις δυνατότητες των ασθενέστερων κοινωνικών στρωμάτων,
- γ) τον σεβασμό στο περιβάλλον, στη βιοποικιλότητα, στα οικοσυστήματα και την πολιτιστική κληρονομιά.

Οι συγκεκριμένες πολιτικές απαιτούν την παράλληλη εμπέδωση ευρύτερων προϋποθέσεων και προσανατολισμού τους σε εναρμόνιση με τη νέα αναπτυξιακή συμφωνία, για την σταθερή ανοικοδόμηση της ελληνικής οικονομίας, και ιδιαίτερα στους τομείς: του φορολογικού συστήματος, της παραγωγικής προσαρμογής της εκπαιδευτικής διαδικασίας, της καταναλωτικής συνείδησης και της διεύρυνσης των φιλικών πολιτικών που προωθούν την περιφερειακή ανάπτυξη για όλους τους οικονομικούς φορείς.

Σημαντικό μέρος για τη δυναμική της νέας αναπτυξιακής συμφωνίας, θα αποτελέσει η αποτελεσματική διαχείριση του μη εξυπηρετούμενου ιδιωτικού χρέους που το τραπεζικό σύστημα διαθέτει, προκειμένου να απελευθερούν σωρευμένοι πόροι ρευστότητας προς την στοχευμένη παραγωγική χρηματοδότηση του πραγματικού τομέα της οικονομίας.

Ενισχυτικό ρόλο και συνεισφορά στην νέα αναπτυξιακή συμφωνία της ελληνικής οικονομίας, θα αποδώσει το ευρωπαϊκό πρόγραμμα γνωστό ως «πακέτο Γιούνκερ» καθώς και το πρόγραμμα ποσοστικής χαλάρωσης της ΕΚΤ, που εκδίδεται για την ενίσχυση της πιστωτικής επέκτασης προς την πραγματική οικονομία της ευρωζώνης, μέσω των τραπεζικών ιδρυμάτων που εποπτεύει.

Δ. ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ

Το νέο ευρωπαϊκό εποπτικό περιβάλλον που διαμορφώνεται από τις επιταγές της Τραπεζικής Ένωσης, συνεπάγεται μια σειρά από αλληλοσυνδεόμενες προκλήσεις για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα (σταδιακά αυξημένα εποπτικά κεφάλαια, σταθερά και αυξανόμενα επίπεδα ρευστότητας, σταδιακή απομόχλευση του ενεργητικού κλπ.). Οι προκλήσεις αυτές επιβραδύνουν σημαντικά τις προοπτικές λειτουργικής ανάταξης του τραπεζικού συστήματος, ιδιαίτερα μετά από μια περίοδο έντονων οικονομικών αναταράξεων και δραστικών ανακατατάξεων στη δομή και στα μεγέθη του τραπεζικού κλάδου.

Από το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο και τους νέους ομοιόμορφους κανόνες που τίθενται από την Επιτροπή της Βασιλείας III και την Ε.Κ.Τ., γίνεται γενικότερα αντιληπτό ότι η **επίτευξη της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας επαφίεται μόνο στην καθιέρωση στατιστικών αριθμοδεικτών και λογιστικών μετρήσεων**, που προσπαθούν να εξηγήσουν και να προβλέψουν την μελλοντική πορεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και της ευρωπαϊκής οικονομικής πορείας συνολικότερα. Αξίζει ωστόσο να αναφερθεί ότι οι παλαιότεροι σε ισχύ κανόνες της Βασιλείας I και II, δεν απέτρεψαν, τελικά, την εμφάνιση κρίσεων στο χ/π σύστημα κατά την προηγούμενη περίοδο.

Κατά πρώτο, στο διάστημα που μεσολαβεί μέχρι την ολοκλήρωση της λειτουργίας του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης (SRF) με επαρκή κεφάλαια (1/1/2023), η εξυγίανση και η κεφαλαιακή στήριξη των τραπεζών θα συνεχίσει να γίνεται με τη συνδρομή των κρατικών προϋπολογισμών μέσω του νέου χρηματοδοτικού εργαλείου ESM. Με αυτό όμως τον τρόπο θα προκαλούνται εσωτερικές αντιφάσεις, σχετικά με τη στόχευση της Τραπεζικής Ένωσης, που ως κύριο συστατικό της έχει την αποσύνδεση των δημοσίων οικονομικών από τη στήριξη του τραπεζικού συστήματος.

Κατά δεύτερο, η παράλληλη λειτουργία της ΕΚΤ ως Κεντρική Τράπεζα της Ευρωζώνης, υπεύθυνη για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής και ο νέος ρόλος της, ως αρμόδιας για την άσκηση της εποπτείας των τραπεζών της ευρωζώνης, μέσω του SSM, την καθιστά μια νέα υπερεθνική και ανεξάρτητη οντότητα, με αυξημένες αρμοδιότητες και εξουσίες για την μελλοντική πορεία του τραπεζικού συστήματος και την οικονομική πορεία της ΕΕ γενικότερα.

Η παραπάνω αρμοδιότητα της ΕΚΤ δεν ισχύει, ωστόσο, για τους «σκιώδεις» ιδιωτικούς χρηματοπιστωτικούς θεσμούς, παρά το γεγονός ότι με αυτούς αλληλεπιδρά σε ημερήσια βάση, ενώ η επιβίωσή τους ήταν (και παραμένει) ύψιστη προτεραιότητα της ΕΚΤ, στις πλέον κρίσιμες φάσεις της χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Η ΕΚΤ με τις νέες αρμοδιότητές της υπερτονίζει την επικίνδυνη πολιτική και θεσμική ασυμμετρία της ΕΕ, η οποία έχει ανάγκη από ευρωπαϊκούς δημοσιονομικούς θεσμούς. Οι τελευταίοι θα πρέπει να θεμελιώνονται σε μια πολιτική Ένωση, όπου θα κυριαρχεί ο δημοκρατικός διάλογος και όπου τα ευρωπαϊκά όργανα θα λογοδοτούν στο ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Αξιολογώντας συνολικά τις σημαντικότερες διατάξεις και τους σκοπούς των ρυθμίσεων για την Τραπεζική Ένωση, η ΟΤΟΕ θεωρεί κατ' αρχήν ότι:

- από το πνεύμα των Οδηγιών παραβλέπονται ο αναγκαίος στρατηγικός ρόλος ενός σταθερού χρηματοπιστωτικού συστήματος και η συμβολή του στην πραγματική οικονομία και στην οικονομική ανάπτυξη.
- κατά τον σχεδιασμό της Τραπεζικής Ένωσης δεν ελήφθησαν υπόψη οι αναπτυξιακές ανάγκες και δυνατότητες κάθε χώρας, **ούτε** και τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα. **Έτσι όμως δεν** ενισχύεται, **ούτε** διαχέεται η σημαντική συμβολή της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας στην ευρύτερη αναπτυξιακή διαδικασία, με την τελευταία να αποτελεί και τη μόνη πραγματική θωράκιση του συστήματος.

Ειδικότερα, από την ανάλυση για την αναγκαιότητα εφαρμογής της Τραπεζικής Ένωσης εξαιρούνται σημαντικές παράμετροι κινδύνου για την χρηματοπιστωτική σταθερότητα δεδομένου ότι:

- 1) **Η εφαρμοζόμενη διαχείριση δεν φαίνεται να λαμβάνει υπόψη την οικονομική κατάσταση που επικρατεί σήμερα στο σύνολο της ευρωπαϊκής οικονομίας** και ειδικά στις οικονομίες της περιφέρειας και των χωρών που βρίσκονται σε διαδικασία δημοσιονομικής προσαρμογής. Αγνοεί κατ' αυτό τον τρόπο ακόμα και τις επιφυλάξεις που εξέφρασε και τις υποδείξεις που έκανε για το θέμα η αρμόδια Επιτροπή Λαροζιέρ, ήδη από το 2010. Η έκθεση της Επιτροπής κατέληγε στο συμπέρασμα ότι, σε άμεσο χρονικό ορίζοντα, δεν ήταν ούτε αναγκαία ούτε εφικτή η θεσμοθέτηση υπερεθνικών εποπτικών αρχών, εξέφραζε δε ρητώς την άποψη ότι η ΕΚΤ δεν θα έπρεπε να αναλάβει τις σχετικές εποπτικές εξουσίες.
- 2) **Η ταυτόχρονη ανάγκη για αύξηση των επιπέδων κεφαλαιακής επάρκειας και ρευστότητας**, σε μια ιδιόζουσα οικονομική περίοδο και με τις υφιστάμενες περιφερειακές αναπτυξιακές διαφοροποιήσεις, νομοτελειακά **θα στερήσει επιπλέον πόρους από την οικονομία**, υποσκάπτοντας περαιτέρω το ρόλο του τραπεζικού συστήματος απέναντι στην πραγματική οικονομία και, κυρίως, στην επιλογή κατάλληλων αναπτυξιακών πολιτικών. **Εάν μάλιστα συνεκτιμήσουμε την πρόσθετη επίδραση της ρήτρας bail-in από τις ανεξασφάλιστες καταθέσεις, τα προβλήματα εμπιστοσύνης και τις ροές κεφαλαίων μεταξύ των εθνικών τραπεζικών συστημάτων που αυτή προκαλεί, είναι τελικά αμφίβολο κατά πόσο το τραπεζικό σύστημα θα μπορέσει να χρηματοδοτήσει αποτελεσματικά τον πραγματικό τομέα της οικονομίας, ή εάν, αντίθετα, θα περιοριστεί στη διατήρηση μιας στάσιμης χρηματοπιστωτικής σταθερότητας στο προσεχές μέλλον.**
- 3) Προκαλούνται σοβαρά ανταγωνιστικά μειονεκτήματα για τα πιστωτικά ιδρύματα που εδρεύουν σε κράτη-μέλη τα οποία εκτέθηκαν περισσότερο στην κρίση, αλλά και για αυτά τα ίδια κράτη-μέλη. Η μονοσήμαντη διάκριση των πιστωτικών ιδρυμάτων ανάμεσα σε «**συστημικά σημαντικά**» πιστωτικά ιδρύματα και σε «**λιγότερο σημαντικά**» δημιουργεί **συνθήκες άνισης μεταχείρισης μεταξύ των τραπεζών**. λ.χ. παραβλέπει τον ιστορικά αναγνωρισμένο ειδικό ρόλο που επιτελούν συγκεκριμένα τμήματα του τραπεζικού τομέα, όπως είναι οι συνεταιριστικές τράπεζες και τα ταμειυτήρια, για την **τοπική-περιφερειακή ανάπτυξη και την ενίσχυση παραδοσιακών και εναλλακτικών συναλλακτικών αρχών**.
- 4) **Η δρομολογούμενη Τραπεζική Ένωση**, με τα αυστηρά ποσοτικά και χρονικά χαρακτηριστικά της, πιθανότατα θα διαμορφώσει, μέσα από την επερχόμενη ως «**αυτοεκπληρούμενη προφητεία**» διαδικασία ανακεφαλαιοποίησης, ένα υπερσυγκεντρωμένο τραπεζικό σύστημα στην Ευρώπη, με άγνωστες συνέπειες για τη μελλοντική βιωσιμότητα του κλάδου και τη δυνατότητα χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας. *Η συγκέντρωση στον ευρωπαϊκό τραπεζικό τομέα σήμερα είναι ήδη ιδιαίτερα υψηλή: 14 ευρωπαϊκοί τραπεζικοί όμιλοι εντάσσονται στον κατάλογο των συστημικά σημαντικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων σε παγκόσμιο επίπεδο (S.I.F.I.) και 15 ευρωπαϊκοί τραπεζικοί όμιλοι κατέχουν το 43% του όγκου δραστηριοτήτων της αγοράς, ποσοστό που ισοδυναμεί με το 150% του ΑΕγχΠ της ΕΕ των 27. Οι πρώτοι τριάντα όμιλοι εμφανίζονται να αντιπροσωπεύουν το 65% των δραστηριοτήτων!*

Η αυστηροποίηση και η εισαγωγή νέων εποπτικών εργαλείων, αναμένεται να αυξήσει τα κόστη παροχής χρηματοδότησης των Τραπεζών στην παραγωγική οικονομία, εξαιτίας των υψηλότερων κεφαλαιακών απαιτήσεων που χρειάζεται να διακρατούν τα τραπεζικά ιδρύματα.

Η εφαρμογή όλο και περισσότερο δεσμευτικών εποπτικών όρων στην τραπεζική αγορά, παρότι επιδιώκει να διαμορφώσει ένα ασφαλέστερο και ανθεκτικότερο τραπεζικό σύστημα, δίνει παράλληλα κίνητρο

σε πολλά τραπεζικά ιδρύματα, ελληνικά και ευρωπαϊκά, να επενδύσουν **σε μη-τραπεζικά ιδρύματα** με υψηλότερο βαθμό μόχλευσης, τα οποία λειτουργούν με χαλαρότερους κεφαλαιακούς και εποπτικούς όρους. Στόχος, η διατήρηση της κερδοφορίας τους εντός του νέου πλαισίου. Η συγκεκριμένη επενδυτική στρατηγική των τραπεζών αλλοιώνει τον βασικό τους ρόλο, καθώς η διαθέσιμη ρευστότητά τους δεν θα προωθείται, πλέον, ούτε θα ανακυκλώνεται στη χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας.

Κατά συνέπεια, η αναζήτηση χρηματοδότησης από τις επιχειρήσεις θα διενεργείται όλο και περισσότερο εκτός του «επίσημου» τραπεζικού τομέα, με αποτέλεσμα την υποβάθμιση του παραδοσιακά θεμελιώδους ρόλου του επίσημου τομέα των τραπεζών στην παροχή αναπτυξιακής χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας.

Η διαρκής αύξηση της «σκιάδους» τραπεζικής αγοράς έναντι του επίσημου/παραδοσιακού τραπεζικού συστήματος σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο, ακόμα και κατά τη διάρκεια της κρίσης, σηματοδοτεί μια τάση **απομόχλευσης/συρρίκνωσης του «επίσημου» τραπεζικού συστήματος**, σε όφελος του σκιάδους, ενώ ήδη υπάρχουν κανάλια αλληλεξάρτησης ανάμεσα στους δυο τομείς. Η αλληλεξάρτηση αυτή οδηγεί ωστόσο στην αύξηση του συστημικού κινδύνου και στη διάχυση της κρίσης στο σύνολο του χρηματοπιστωτικού τομέα.

Table 2.1: Euro area financial system assets

	2003		2013	
	Euro trillion	%	Euro trillion	%
Insurance companies and pension funds (ICPFs)	4	12.5	8	14.0
Banks	19	59.4	30	52.6
Shadow banks (OFIs)*	9	28.1	19	33.3
Total	32	100.0	57	100.0

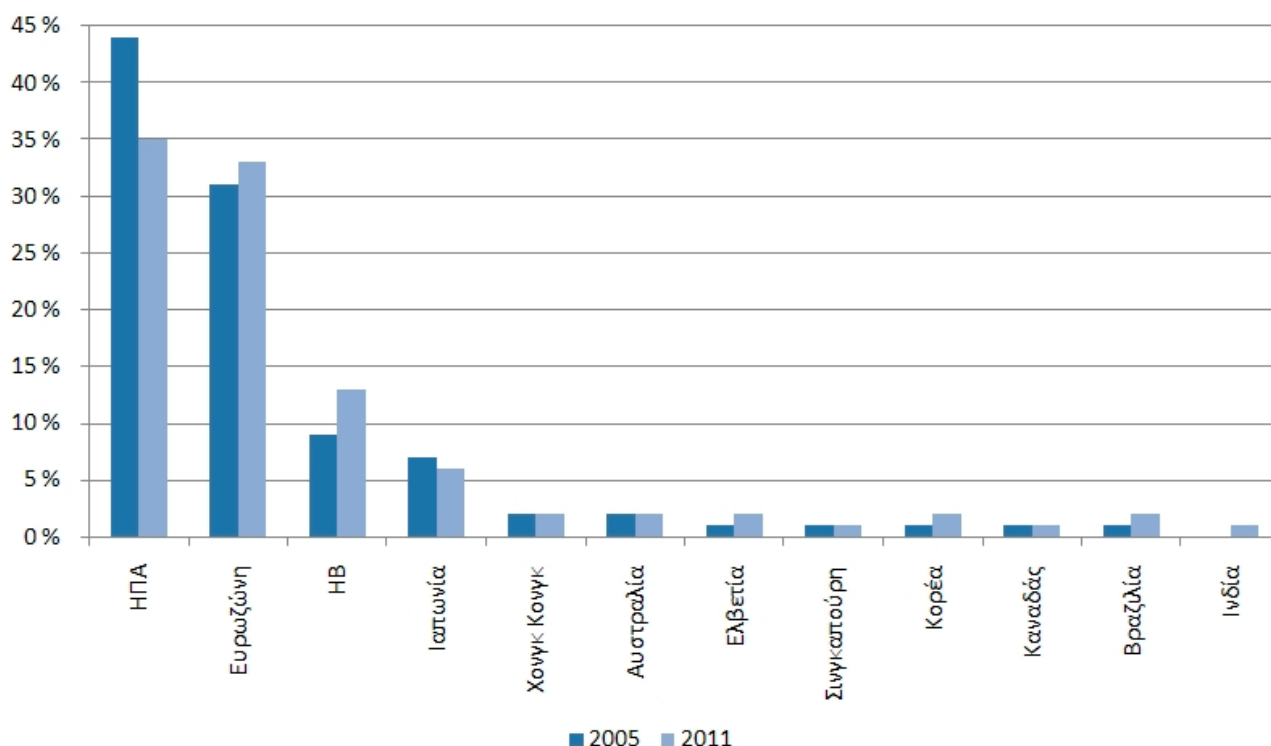
Source: ECB, *Banking Structures Report*, October 2014. * Other Financial Institutions (non-monetary financial institutions other than insurance companies and pension funds).

Ας σημειωθεί ότι ο «σκιάδης» τραπεζικός τομέας αποτελεί μια διευρυμένη οντότητα της χρηματοπιστωτικής μεσολάβησης. Αναφέρεται κυρίως στο σύνολο των δραστηριοτήτων που περιλαμβάνουν παροχή πίστης, ρευστότητας και κεφαλαίων βραχυπρόθεσμης διάρκειας για τη χρηματοδότηση μακροπρόθεσμων επενδύσεων, **εκτός κανονιστικού πλαισίου του τραπεζικού συστήματος** (FSB, 2012; European Commission, 2012).

Βασικές συνιστώσες του είναι οι τιτλοποιήσεις (securitization activity) μέσω σχημάτων ειδικού σκοπού και από πλευράς χρηματοδότησης τα αμοιβαία κεφάλαια (money market funds, MMFs), οι συμφωνίες επαναγοράς (repo market) και τα κερδοσκοπικά χαρτοφυλάκια υψηλού κινδύνου (hedge funds).

Στα τέλη του 2013, ο «σκιάδης» τραπεζικός τομέας, διαχειριζόταν παγκοσμίως 53 τρις ευρώ, ποσό που ισούται με το μισό των συνολικών δραστηριοτήτων του τραπεζικού συστήματος διεθνώς. Στην Ευρώπη κατέχει περίπου 19 τρις ευρώ. Πρόκειται για εντυπωσιακά στοιχεία, εάν συγκριθούν με το συνολικό ΑΕγχΠ της ΕΕ των 28, το οποίο δεν υπερβαίνει τα 13,071 τρις το 2013 (EuroStat).

Κατανομή *Shadowbanks-OFIs* διεθνώς (% συνόλου)

Πηγή: FSB (2012)

Η ΟΤΟΕ υπενθυμίζει ότι, τόσο το ευρωπαϊκό, όσο και το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι παραδοσιακά «τραπεζοκεντρικά», σε αντίθεση με τις αγγλοσαξωνικές χώρες (ΗΠΑ, Βρετανία) που είναι «αγορακεντρικά».

Το ελληνικό χ/π σύστημα, όπως και το σύστημα άλλων ευρωπαϊκών χωρών (Γερμανία, Γαλλία, Ολλανδία, Ιταλία), στηρίχθηκε στη μεγέθυνση του παραδοσιακού τραπεζικού τομέα, μέσω της ανάπτυξης των βασικών εργασιών του, δηλαδή της κλασικής διαμεσολάβησης μεταξύ καταθετών και πιστούχων.

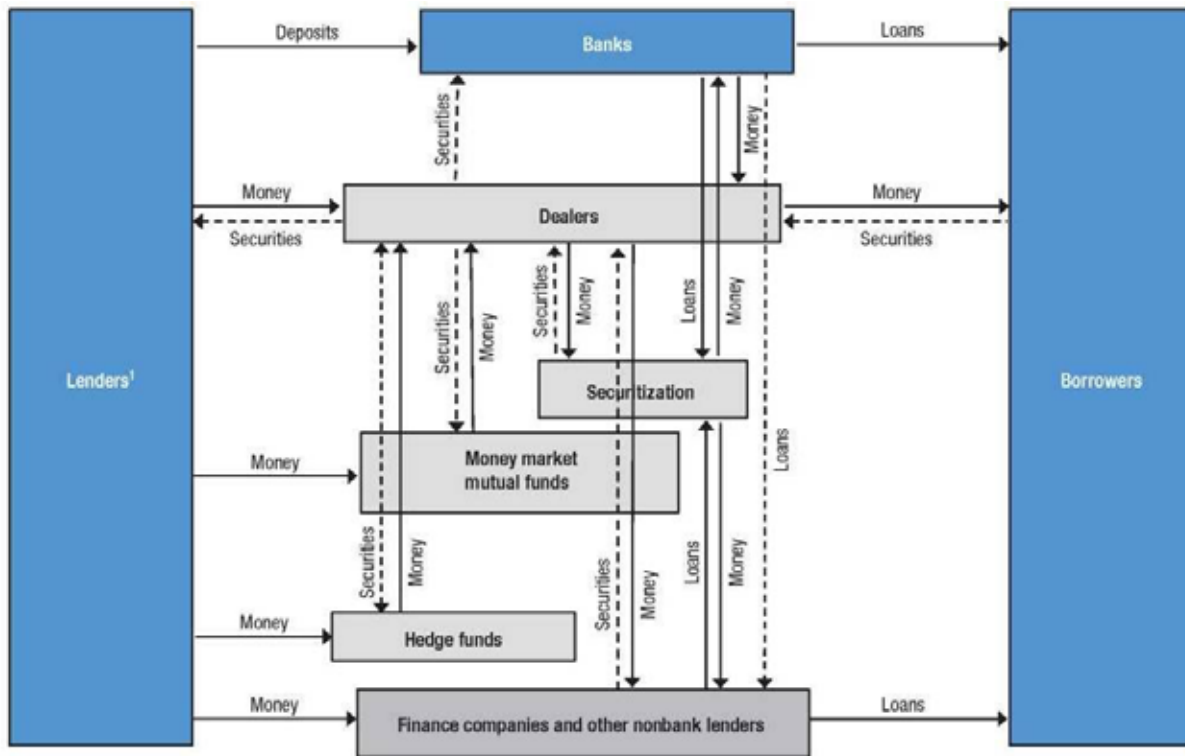
Αντίθετα, το αγγλοσαξωνικό χ/π σύστημα εστιάζεται στις χρηματοπιστωτικές αγορές και αποτελείται από πολλούς επενδυτικούς βραχίονες, όπως τα ομόλογα, τα παράγωγα, τα cds και οι μοχλεύσεις, με ανάληψη υψηλότερων κινδύνων για τους επενδυτές, ενώ τα τελευταία χρόνια αναπτύσσονται και επενδύσεις στον τομέα των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Διαχρονική χρηματοδότηση ιδιωτικού τομέα και μεταβολή ΑΕΠ, μέσος ετήσιος όρος περιόδου

Πηγή: Α. Παπαρσένος (2014)

ΕΛΛΑΔΑ	1953-1956	1957-1966	1967-1974	1975-1993	1994-2007	2008-2013
Μεταβολή % ΑΕΠ, σταθερές τιμές	7,9	6,1	7,7	1,8	3,6	-4,2
Μεταβολή % τραπεζικού δανεισμού, σε ονομαστικές τιμές	20,0	16,7	20,0	16,6	17,1	0,5
Μεταβολή % τραπεζικού δανεισμού, σε πραγματικές τιμές	15,0	14,6	15,7	-0,8	12,2	-1,6

Τόσο η ιστορική εξέλιξη του χρηματοπιστωτικού τομέα στην Ελλάδα, όσο και συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας, όπως το μικρό μέγεθος και η άμεση συναλλακτική σχέση που έχει οικοδομηθεί μεταξύ επιχειρήσεων, νοικοκυριών και τραπεζικών ιδρυμάτων, **έχει καθιερώσει την παροχή πιστώσεων από τα τραπεζικά ιδρύματα ως πρωταρχική για την ελληνική οικονομία, σε σχέση με άλλες πηγές εξωτερικής χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα.**

Σύγκριση-υπόδειγμα μεταξύ της παραδοσιακής τραπεζικής δραστηριότητας και του σκιώδους τραπεζικού τομέα (μπλέ χρώμα:τράπεζες, πηγή : IMF)

Δ.1 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΤΟΕ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η προωθούμενη σήμερα διαμόρφωση μεγάλων τραπεζικών ομίλων, που θα προσφέρουν μεγάλη ποικιλία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και προϊόντων, χωρίς σχετική εξειδίκευση, δεν αυξάνει μόνο τον βαθμό συγκέντρωσης του τραπεζικού κλάδου. Τον καθιστά πιο πολύπλοκο, συνεπώς πιο δύσκολο να εποπτευθεί και να ελεγχθεί.

Παράλληλα, αυξάνει τον συστημικό κίνδυνο, αφού αυξάνονται δραματικά οι αρνητικές δημοσιονομικές, κοινωνικές και αναπτυξιακές συνέπειες μιας πιθανής δυσλειτουργίας ενός μεγάλου τραπεζικού ομίλου και ενδεχομένως μιας κρίσης φερεγγυότητάς του.

Μεγάλα ή μικρά, ιδιωτικά ή δημόσια τραπεζικά ιδρύματα τα οποία αναπτύσσουν πολύπλοκα και σύνθετα χρηματοοικονομικά προϊόντα και αλληλοεξαρτώμενες χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες, δεν αποτελούν αφ' εαυτά εγγύηση για τη φερεγγυότητα και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική αποσταθεροποίηση, που ξεκίνησε από την αγορά ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων των ΗΠΑ και συνεχίζει με την κρίση δημόσιου χρέους, την τραπεζική κρίση της Ευρωζώνης και την αποσταθεροποίηση του κοινού νομίσματος, **καθιστά επιτακτικά αναγκαία την ανάπτυξη ενός ευρύτερου δημόσιου διαλόγου για τη συμπεριφορά και τη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.**

Η ΟΤΟΕ υπογραμμίζει τις δραματικές επιπτώσεις που μπορεί να έχουν συνέχιση της πιστωτικής στασιμότητας και η αύξηση του κόστους δανεισμού των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και νοικοκυριών για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εάν πράγματι η Ευρώπη θέλει να αντεπεξέλθει επιτυχώς στις μελλοντικές προκλήσεις και να γίνει φορέας αναπτυξιακών αλλαγών, αντί να βιώνει τις αλλαγές παθητικά, πρέπει επειγόντως να λάβει σειρά μέτρων για τον χρηματοπιστωτικό τομέα.

Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης, ως συστατικού στοιχείου της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης και της ΟΝΕ, **είναι απαραίτητη η άμεση εφαρμογή ενιαίας, κοινής εγγύησης καταθέσεων σε όλη την Ευρωζώνη.** Κάτι τέτοιο δεν έχει μέχρι σήμερα τεθεί σε εφαρμογή, στερώντας έτσι την πραγματοποίηση μιας πλήρους και πραγματικής τραπεζικής ένωσης, που θα υπηρετήσει τον πρωταρχικό της στόχο, χωρίς περιορισμούς και εξαιρέσεις. Το ίδιο μέτρο θα συμβάλει στην εμπέδωση της εμπιστοσύνης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα σε όλες τις χώρες της Ε.Ε, χωρίς διακρίσεις και θα αποτρέψει συγκυριακές μετακινήσεις καταθέσεων από τη μια χώρα στην άλλη.

Με βάση και την πρόσφατη ευρωπαϊκή εμπειρία, η επιβολή αυστηρότερων επιπέδων εποπτικών δεικτών ή νέων, αυστηρότερων δεικτών, αποδεδειγμένα δεν θωρακίζει το χρηματοπιστωτικό σύστημα και δεν διασφαλίζει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Η μέχρι σήμερα **μονοδιάστατη λογιστική χρήση των εποπτικών δεικτών**, τους οποίους θεσπίζει κατά καιρούς η Επιτροπή της Βασιλείας και εθελοντικά ενσωματώνει το χ/π σύστημα διεθνώς, δεν προστάτευσε το σύστημα εκεί όπου χρειαζόταν. Παράλληλα, η εφαρμογή μέτρων εξυγίανσης μόνο στην πλευρά του χρηματοπιστωτικού τομέα και μάλιστα εκ των υστέρων, συνιστά πρόσκαιρη λύση σε λογιστικά προβλήματα, που απλώς «συγκαλύπτονται», χωρίς επί της ουσίας να διασφαλίζεται η σταθερότητα. Η βίαιη προσαρμογή στα νέα πλαίσια λειτουργίας και στη δεδομένη συγκυρία, με τελικό ορόσημο το 2019, θα προκαλέσει πρόσθετες αναταράξεις και αβεβαιότητες.

Οι νέοι εποπτικοί δείκτες θα πρέπει να έχουν άμεση αναφορά στην οικονομική ανάπτυξη και στην κατάσταση της κάθε περιφέρειας, όχι μέσω των αξιολογήσεων των διεθνών οίκων, αλλά μέσω αρμόδιων ευρωπαϊκών οργάνων και να συσχετίζονται με αυτή, αναγνωρίζοντας την ουσιαστική και άρρηκτη σχέση πραγματικής και χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας.

Η εφαρμογή των κρίσιμων αποφάσεων θα πρέπει να γίνει σταδιακά και σε μεγαλύτερο βάθος χρόνου, καθώς πολλές οικονομίες δεν είναι έτοιμες για αυτό. Η επιθυμητή σταθερότητα του συστήματος οφείλει να στηριχτεί ουσιαστικά και σε όλες τις παραμέτρους, καθώς η παράλληλη εφαρμογή πολιτικών δημοσιονομικής λιτότητας υποσκάπτει τη σταθερότητα σε ένα καίριο επίπεδο, αυτό της κοινωνικής συνοχής.

Ακόμα, η εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας στο νέο ρυθμιστικό πλαίσιο για τον τραπεζικό τομέα -ιδίως όσον αφορά στην Οδηγία και στον Κανονισμό για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις- θα πρέπει να διακρίνει ανάμεσα σε:

- τράπεζες παγκόσμιας εμβέλειας, επιβάλλοντας σε αυτές τις πιο αυστηρές απαιτήσεις,
- πανευρωπαϊκές τράπεζες, με συστημικό χαρακτήρα στην Ευρώπη, εφαρμόζοντας συγκριτικά λιγότερο αυστηρές απαιτήσεις
- εθνικές και τοπικές τράπεζες, εφαρμόζοντας λιγότερο αυστηρές και πιο ευέλικτες απαιτήσεις, με απαραίτητη ωστόσο την εγγύηση επαρκούς πληροφόρησης και υψηλού επιπέδου προστασίας του καταναλωτή.

Στα πλαίσια των προτάσεων μας για το νέο ρόλο της ΕΚΤ η ΟΤΟΕ θεωρεί ότι θα πρέπει να διαφυλάσσει απарέγκλιτα και χωρίς μεροληψίες, τον διαχωρισμό των δύο σημαντικών λειτουργιών της, ως κεντρική, εποπτική και νομισματική αρχή, χωρίς να προκαλεί έμμεσες επιδράσεις, τόσο στην άσκηση επιλεγμένης πιστωτικής πολιτικής από τα πιστωτικά ιδρύματα προς τον πραγματικό τομέα της οικονομίας, όσο και ευρύτερα στην αναπτυξιακή διαδικασία και τις δυνατότητες των οικονομιών κάθε κράτους-μέλους,

Η ΕΚΤ οφείλει να επεκτείνει τον κύκλο των Σημαντικών πιστωτικών ιδρυμάτων της Ευρωζώνης, χωρίς την ύπαρξη ελάχιστων ορίων στα μεγέθη τους, ειδικά για τομείς του τραπεζικού κλάδου, που υπηρετούν την περιφερειακή ανάπτυξη, την κοινωνική οικονομία και την διατήρηση παραδοσιακών συναλλακτικών αξιών (συνεταιριστικές τράπεζες, ταμειυτήρια κλπ).

Θα πρέπει να προβλεφθεί επιπλέον η επέκταση του πλαισίου δημοκρατικού ελέγχου και της λογοδοσίας από την ΕΚΤ, όπως ήδη προβλέπεται, ώστε να συμπεριλαμβάνεται και η αναλυτική επίδραση των αποφάσεων της στο μακροοικονομικό περιβάλλον της κάθε οικονομίας.

Η Ο.Τ.Ο.Ε. επισημαίνει την επιτακτική ανάγκη διαμόρφωσης μιας νέας αρχιτεκτονικής για το ρυθμιστικό πλαίσιο του Τραπεζικού Συστήματος. Μιας αρχιτεκτονικής που να μπορεί να εγγυηθεί την ανθεκτικότητα και τη σταθερότητά του και μέσω αυτής, τη σταθερότητα του οικονομικού συστήματος στο σύνολό του. Στόχος, η κάλυψη των αναγκών της πραγματικής οικονομίας, των πελατών και των καταναλωτών και η εμπέδωση μιας νέας χρηματοοικονομικής νοοτροπίας, εστιασμένη στην ανάπτυξη.

Πρέπει να διαμορφώσουμε ένα σταθερό χρηματοπιστωτικό σύστημα, ικανό να ενσωματώσει τις ιδιαιτερότητες των περιφερειακών και των εθνικών συστημάτων, λαμβάνοντας υπόψη τον ρόλο του κάθε περιφερειακού συστήματος στην ανάπτυξη και στην οικονομική σταθερότητα.

Η διαρθρωτική μεταρρύθμιση του τραπεζικού τομέα οφείλει να είναι σταθερά προσανατολισμένη στην τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης. Να διασφαλίζει επαρκή παροχή πιστώσεων στην οικονομία, ιδίως στις ΜΜΕ και στις νεοσύστατες επιχειρήσεις, να ενισχύει την ανθεκτικότητα του συστήματος απέναντι σε πιθανές χρηματοπιστωτικές κρίσεις, να αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη στις τράπεζες και να εξαλείψει τους κινδύνους για τα δημόσια οικονομικά.

Ένα αποτελεσματικό τραπεζικό σύστημα πρέπει να αλλάξει τη λειτουργία του, με στόχο:

- τον αυστηρό έλεγχο των χρηματιστηριακών προϊόντων υψηλής πολυπλοκότητας και των παραγώγων, έτσι ώστε η ύπαρξη τους να εξυπηρετεί αποκλειστικά την αντιστάθμιση των κινδύνων από τις συναλλαγές στην πραγματική οικονομία και όχι την χρηματοπιστωτική κερδοσκοπία.
- τον απαραίτητο σαφή διαχωρισμό των τραπεζών σε εμπορικές και επενδυτικές, ώστε να μην μπαίνουν σε κίνδυνο οι καταθέσεις των πολιτών και η βιωσιμότητα των εμπορικών Τραπεζών. Οι "πολύ μεγάλες για να αποτύχουν" τράπεζες (Too Big To Fail-T.B.T.F.) έπαιξαν κεντρικό ρόλο στην τροφοδότηση και την εξάπλωση της κρίσης του 2008 σε όλη του παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Στόχος αυτής της καίριας διαρθρωτικής μεταρρύθμισης είναι να αποσυνδεθεί ριζικά η μετάδοση που μπορούν να παίξουν παγκόσμιες ομάδες τραπεζών TBTF όταν εμφανίζεται μια οικονομική κρίση. Με αυτό τον τρόπο, οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις θα μπορούσαν να συμβάλουν στη μείωση της άμεσης και «έμμεσης» δημόσιας στήριξης της οποίας επωφελούνται οι τράπεζες TBTF.
- την αναπτυξιακή εξειδίκευση των παρεχόμενων από τις Τράπεζες προϊόντων και υπηρεσιών, σύμφωνα με τις παραγωγικές δυνατότητες και προοπτικές της οικονομίας
- την συμβολή τους στη διασφάλιση συνθηκών ανόθευτου ανταγωνισμού για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα,
- την ενίσχυση των τραπεζικών κεφαλαίων και την παροχή πιστώσεων στην πραγματική οικονομία,
- τη δημιουργία ενός πλαισίου ρύθμισης των συστημάτων αποδοχών που να προωθεί την συλλογική διαπραγμάτευση μεταξύ των κοινωνικών συνομιλητών,
- την υιοθέτηση κατάλληλων αρχών δεοντολογίας για τις καθημερινές δραστηριότητες και τη βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης.
- τη δημιουργία ενός ειδικού εγγυητικού κεφαλαίου από όλες τις τράπεζες (μέσω της φορολόγησης των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών ή με άλλο πρόσφορο τρόπο), το οποίο θα έχει τη δυνατότητα διάσωσης των τραπεζών και εγγύησης όλων των καταθέσεων από τις ίδιες, ενισχύοντας τις υπάρχουσες εθνικές και ευρωπαϊκές δομές διάσωσης.
- την προώθηση και τη διαφύλαξη της «βιοποικιλότητας» του χρηματοπιστωτικού συστήματος, μέσω εξειδικευμένων πιστωτικών οργανισμών, που θα τηρούν τους γενικούς κανόνες.
- την παροχή πλήρους πληροφόρησης και καλών συμβουλών στους πελάτες των τραπεζών, ώστε να είναι σε θέση να αξιολογήσουν την πολυπλοκότητα και τον κίνδυνο των προϊόντων
- την αποφυγή επιθετικών πωλήσεων βάσει στόχων, που και αντιπαραγωγικές είναι για την προστασία των πελατών και έχουν σοβαρές συνέπειες στην οργάνωση της εργασίας, στην υγεία και στην απαραίτητη ισορροπία οικογενειακού και εργασιακού βίου των εργαζομένων
- την επαρκή κατάρτιση και ενημέρωση τόσο των εργαζομένων του χρηματοοικονομικού κλάδου, όσο και των καταναλωτών.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου, απαιτείται μια ευρεία συμφωνία για την ανάταξη της οικονομίας και την ανάκτηση της εμπιστοσύνης των πολιτών στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ένα Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Σύμφωνο για μια βιώσιμη Οικονομία.

Ένα Σύμφωνο που:

- να κατευθύνει τις οικονομίες των χωρών-μελών στην οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας,
- να προάγει την ευημερία και την εξάλειψη των ανισοτήτων,
- να στηρίζει την πραγματική οικονομία και τα ιδιαίτερα περιφερειακά χαρακτηριστικά των τοπικών οικονομιών,
- να αποφεύγει την πρόκληση ανεπιθύμητων κοινωνικών επιπτώσεων,
- να προωθεί τη συλλογική διαπραγμάτευση και τις συλλογικές συμβάσεις,
- να προστατεύει το περιβάλλον,
- να υπηρετεί, συνολικότερα, ένα μακροπρόθεσμο αναπτυξιακό και κοινωνικό όραμα, ικανό να συνδυάζει την καινοτομία, την ασφάλεια, την αποτελεσματικότητα και την κοινωνική βιωσιμότητα στην Ευρώπη.

Τράπεζες και Ανάπτυξη ή Τράπεζες για την Ανάπτυξη;

(αντί επιλόγου)

Το τραπεζικό σύστημα είναι βασικό συστατικό στοιχείο της νομισματικής οικονομίας, κύριος μοχλός και ουσιαστικός παράγοντας της οικονομικής ζωής.

Οι τράπεζες αποτελούν επιχειρήσεις που δεν εμπορεύονται αγαθά, αλλά το κυρίαρχο οικονομικό μέσο για τη διενέργεια συναλλαγών, το χρήμα, Διαθέτουν μάλιστα το αποκλειστικό μονοπώλιο της δημιουργίας του, μέσω της πίστωσης, δηλαδή της χορήγησης δανείων. Με αυτή τους τη λειτουργία, οι τράπεζες βρίσκονται στον πυρήνα του οικονομικού και του χ/π συστήματος. Ασκούν μια κοινωνικά αναγκαία λειτουργία, αφού έχουν την ικανότητα να μεταβάλλουν την προσφορά χρήματος, να επιδρούν στην αγοραστική δύναμη και στη ρευστότητα της οικονομίας, να ενοποιούν την οικονομική διαδικασία της παραγωγής, της διανομής και της κατανάλωσης.

Με όποια μορφή λειτουργίας κι αν εμφανίζεται ιστορικά το πιστωτικό σύστημα, οι τράπεζες δεν αποτέλεσαν ποτέ άμεσες και απλές οντότητες. Σε αντίθεση με τις κοινές επιχειρήσεις, οι τράπεζες δεν αξιοποιούν μόνο τα κεφάλαια των μετόχων τους, αλλά και τις αποταμιεύσεις των πολιτών, του δημοσίου, των επιχειρήσεων αναδεικνύοντας την έννοια της «παροχής πίστωσης» που προσφέρουν ως αγαθό και υπηρεσία.

Ένας τέτοιος καθοριστικός ρόλος τις καθιστά, πρωταγωνίστριες στην εγχώρια αναπτυξιακή διαδικασία και λειτουργία, **με τις ανάλογες εταιρικές, κοινωνικές και οικονομικές ευθύνες** για την ποιότητα και αποτελεσματικότητα της λειτουργίας τους, τόσο απέναντι στους οικονομικούς φορείς με τους οποίους συναλλάσσονται, όσο και απέναντι στη συνολικότερη οικονομική και παραγωγική κατεύθυνση της κάθε χώρας.

Αποτελεί γενικά παραδεκτή αρχή, ότι η ασκούμενη, χρηματοπιστωτική πολιτική και ο βαθμός ανάπτυξης του πιστωτικού συστήματος, επηρεάζουν καθοριστικά την κατανομή και το κόστος των πιστώσεων και των κεφαλαίων ανάμεσα στους επιμέρους τομείς της οικονομίας (μεταποίηση -υπηρεσίες, ιδιώτες - δημόσιο - κοινωνικός τομέας, κέντρο - περιφέρεια).

Γι' αυτό το χρηματοπιστωτικό σύστημα αποτελεί βασικό εργαλείο άσκησης της συνολικής οικονομικής πολιτικής από την εκάστοτε κυβέρνηση.

Βέβαια, η ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού τομέα δεν αποτελεί αυτοσκοπό. Είναι όμως κομβικό μέσο για την επίτευξη της **οικονομικής ανάπτυξης των κοινωνιών.**

Κατά την τελευταία, ωστόσο, τριακονταετία οι χρηματοπιστωτικές αγορές αναπτύχθηκαν δημιουργώντας ένα εκτεταμένο και περίπλοκο δίκτυο αξιώσεων και ανταξιώσεων, εμπορεύσιμων περιουσιακών στοιχείων και κινδύνων. Ο μετασχηματισμός που οι τράπεζες υπέστησαν κατά τους προηγούμενους αιώνες μέχρι τη διαμόρφωση των σύγχρονων, παγκοσμιοποιημένων ανοικτών αγορών, έχει καταστήσει εξαιρετικά δύσκολη και γεμάτη προκλήσεις κάθε προσπάθεια να καταστούν αυτές οι αγορές ασφαλείς.

Για τη θετική συμβολή των Τραπεζών στη λειτουργία του οικονομικού συστήματος και τον ειδικό τους ρόλο ως αποφασιστικού παράγοντα στη μακροχρόνια διαδικασία οικονομικής ανάπτυξης και μεγέθυνσης έχει αναπτυχθεί μια ογκώδης βιβλιογραφία (Goldsmith 1969; King and Levine 1993; Neusser και Kugler 1998; Levine et al. 2000).

Θεωρητική Προσέγγιση Χ/Π Ανάπτυξης και Οικονομικής Ανάπτυξης

Το ερώτημα της αιτιώδους σχέσης, κατά πόσον δηλαδή είναι η ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος αυτή που προκαλεί ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη ή το αντίστροφο, δεν έχει απαντηθεί πειστικά μέχρι σήμερα. Υπάρχουν ωστόσο αρκετές εμπειρικές μελέτες που συμπεραίνουν ότι το επίπεδο ανάπτυξης του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι αυτό που προσδιορίζει τον ρυθμό της οικονομικής ανάπτυξης, την τεχνολογική πρόοδο και τη συσσώρευση κεφαλαίου, αναβαθμίζοντας τη συνολική παραγωγικότητα των συντελεστών παραγωγής και τη διάρθρωση της οικονομίας.

Η πιστωτική επέκταση (δηλ. η αύξηση της χρηματοδότησης) είναι κρίσιμος παράγοντας σε μια οικονομία, όχι μόνο για την άμεση ανάκαμψή της μετά από μια ύφεση, αλλά και για την βιωσιμότητά της μεσοπρόθεσμα και κατ' επέκταση για την επίτευξη μακροπρόθεσμα βιώσιμης ανάπτυξης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι δεν έχει ακόμα ενεργοποιηθεί ο βασικός μηχανισμός σύνδεσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και της αναπτυξιακής διαδικασίας, που θα απομακρύνει την εσωστρέφεια στην χρηματοδότηση από τον σημερινό τρόπο λειτουργίας των τραπεζών, η οποία επιτείνεται αφ' ενός από την ευρύτερη οικονομική κατάσταση αυξημένης ανεργίας, αποπληθωρισμού και ύφεσης, αφ' ετέρου από τη σταδιακή εφαρμογή των νέων κανόνων εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων από 1/1/2015 έως την 1/1/2019.

Η πολιτική ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας πρέπει να είναι μια δυναμική διαδικασία, κατά συνέπεια μια διαδικασία εισαγωγής νέων θεσμών και φορέων. Η τρέχουσα συγκυρία τόσο για την οικονο-

μία όσο και για τις τράπεζες, φαίνεται να αποτελεί πρώτης τάξεως ευκαιρία για **τη δημιουργία μιας νέας δυναμικής δομής στο χρηματοοικονομικό σύστημα της χώρας.**

Η νέα χρηματοοικονομική δομή θα είναι αποτελεσματική, εάν καταφέρει να μεταφέρει στην οικονομία, στην κοινωνία και την επιχειρηματικότητα τη φιλοσοφία ότι εφεξής η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα των δημόσιων ή των ιδιωτικών χρηματοοικονομικών και χρηματοπιστωτικών οργανισμών δεν θα στηρίζεται σε αυτορρυθμιζόμενα μοντέλα ισορροπίας, που εξυπηρετούν μονοδιάστατα την χρηματοοικονομική σταθερότητα. Θα στηρίζεται σε στρατηγικούς αναπτυξιακούς κοινωνικούς και οικονομικούς στόχους, που θα δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας, θα προωθούν την καινοτομία και την άνοδο του βιοτικού επιπέδου.

Η καταπολέμηση της ανεργίας, που πρέπει να αποτελεί πρώτη προτεραιότητα, δεν θα καταστεί δυνατή παρά μόνο με την εφαρμογή ενός νέου παραγωγικού, αναπτυξιακού προτύπου, που θα στοχεύει σε υψηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης.

Αυτό προϋποθέτει, μεταξύ άλλων, τη χορήγηση σημαντικού ύψους νέων κεφαλαίων από τα πιστωτικά ιδρύματα στον ιδιωτικό τομέα, με χαμηλό σχετικά κόστος και μακροπρόθεσμη διάρκεια, με σκοπό να υποστηριχθεί και προωθηθεί η παραγωγή ανταγωνιστικών, υψηλής ποιότητας προϊόντων και υπηρεσιών και να οδηγηθεί η ελληνική οικονομία σε μακροπρόθεσμα βιώσιμη αναπτυξιακή πορεία.

Η ορθή και άμεση αντιμετώπιση των προκλήσεων του τραπεζικού συστήματος, ενταγμένη σε ένα ευρύτερο πλαίσιο αναγκαίων αλλαγών και προσαρμογής του επιχειρηματικού μοντέλου λειτουργίας των τραπεζών στην εσωτερική αναπτυξιακή τροχιά της χώρας, θα προασπίσει τις ανάγκες του πραγματικού τομέα της οικονομίας για επαρκή χρηματοδότηση. Παράλληλα, θα τροφοδοτήσει τη χρηματοπιστωτική και την χρηματοοικονομική σταθερότητα, με τη δημιουργία ενός ενάρετου κύκλου ανάπτυξης, στηριγμένου στις πραγματικές ανάγκες της ελληνικής οικονομίας. Μιας οικονομίας που εδώ και καιρό αναζητά εναγωνίως μια νέα βιώσιμη αναπτυξιακή, οικονομική και παραγωγική κατεύθυνση.

Η ΟΤΟΕ πιστεύει ότι στην εποχή μιας βαθιάς οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής κρίσης, ως συνέπεια των αδιεξόδων της οικονομίας του άκρατου ανταγωνισμού και της ανεξέλεγκτης αγοράς, προέχει η ικανοποίηση των βασικών και πραγματικών ανθρώπινων αναγκών σε αγαθά και υπηρεσίες, μέσα από μια αναπτυξιακή επιχειρηματική δράση, που να δημιουργεί θέσεις εργασίας, να προστατεύει το περιβάλλον και να ενισχύει την κοινωνική συνοχή. Αυτός πρέπει να είναι ο στόχος της ζητούμενης αναπτυξιακής πορείας της ελληνικής οικονομίας.

«Χρειαζόμαστε νέα κατεύθυνση για να χτίσουμε ένα Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Μοντέλο που θα διασφαλίζει ότι όλοι οι λαοί που ζουν στην Ευρώπη έχουν πρόσβαση σε κοινωνική προστασία, σε δωρεάν παιδεία, σε επαρκή στέγη, σε βιώσιμους μισθούς και συντάξεις και σε ενεργές πολιτικές αγοράς εργασίας για ποιοτικές θέσεις εργασίας. Όλοι οι εργαζόμενοι πρέπει να έχουν το δικαίωμα της συνάθροισης και της κάλυψης από συλλογικές συμβάσεις εργασίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να αναγνωρίσει ότι ο καπιταλισμός της ελεύθερης αγοράς έχει αποτύχει. Η δημοκρατία πρέπει να ανακτήσει την υπεροχή της απέναντι στις αγορές.»
Έκτακτη Απόφαση για την Οικονομική Κρίση στην Ευρώπη, UNIEuropa, Τουλούζ, 3-5 Οκτωβρίου 2011

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- European Commission: European financial stability and integration, April 2014
- EuroMemo Group: Η κλιμάκωση των διαιρέσεων στην Ευρώπη και η ανάγκη για ριζοσπαστικές εναλλακτικές προτάσεις, 2014
- EuroMemorandum: What future for the European Union – Stagnation and polarization or new foundations? 2015
- International Monetary Fund, World Economic and Financial Surveys: Global Financial Stability Report Risk talking, liquidity, and Shadow Banking. Curbing Excess while promoting Growth, October 2014
- IPOL In-Depth Analysis: A selection of economic, financial and social indicators for Euro Area Member States (2009-2015)
- European Central Bank: Note on the comprehensive assessment, July 2014
- European Central Bank: Comprehensive Assessment stress test manual, August 2014
- European economy: The Second economic Adjustment Programme of Greece, March 2012
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Ανακοίνωση της επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο, το συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή οικονομική και κοινωνική επιτροπή και την επιτροπή των περιφερειών. Απολογισμός της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για μια έξυπνη διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, Βρυξέλλες 5.3.2014
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Ανακοίνωση της επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο, το συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή οικονομική και κοινωνική επιτροπή και την επιτροπή των περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, Βρυξέλλες 18 Νοεμβρίου 2014.
- Εκθεση Νομισματικής Πολιτικής ΤτΕ 2009-2014
- Εκθεση Διοικητή ΤτΕ 2009-2014
- Χ.Γκόρτσος : «Η πορεία προς την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση» 2013
- Χ.Γκόρτσος : «Ρυθμιστική παρέμβαση και εποπτεία του χ/π τομέα», Ε.Ε.Τ. 2011
- Ελληνική Ένωση Τραπεζών: Ανταγωνιστικότητα για ανάπτυξη, Προτάσεις πολιτικής, Φεβρουάριος 2014
- Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδος, Γενική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου, Κεντρική Ένωση Επιμελητριών Ελλάδος, Ομάδα δράσης για την Ελλάδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων: Ανάπτυξη για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα, Σεπτέμβριος 2014
- Πανεπιστήμιο Μακεδονίας Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών, Τσουτσούβας Θεοχάρης: Η αναθεώρηση του εποπτικού πλαισίου του τραπεζικού συστήματος και οι επιπτώσεις στον Ελληνικό τραπεζικό κλάδο, Ιανουάριος 2012
- Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Μέμου Ελένη: Θεμελίωση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος μέσω της ανάπτυξης εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στις σύγχρονες επιχειρήσεις (επίδραση της ΕΚΕ στην αποδοτικότητα, την αποτελεσματικότητα και την αναπτυξιακή πορεία.
- Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών: Τριμηνιαία Έκθεση για την Ελληνική Οικονομία 03-2014, Οκτώβριος 2014
- Ελληνική Στατιστική Αρχή: Ετήσιοι μη χρηματοοικονομικοί λογαριασμοί θεσμικών τομέων, 31 Οκτωβρίου 2014
- <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=474993>
- <http://www.capital.gr/NewsTheme.asp?id=2118393>

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΤΡΑΠΕΖΟΫΠΑΛΛΗΛΙΚΩΝ
ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ
ΕΛΛΑΔΟΣ

Βησσαρίωνος 9 & Σίνα
106 72 Αθήνα
τηλ: 210 3388270
fax: 210 3640429
email: otoe@otoe.gr
www.otoe.gr